

OTDK dolgozat

Szabó Vera

2024.

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító-és Óvóképző Kar

„Mese a jogaidról” gyermekkönyv alkotása

Érzelmi, erkölcsi nevelést támogató kiadvány

Készítette:

Szabó Vera

Gyermek kultúra mesterszakos hallgató

Konzulens:

Dr. habil. Hercz Mária

egyetemi docens

Budapest

2024

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	1
I. ELMÉLETI HÁTTÉR	4
1.1. GYERMEKVÉDELMI JELZŐRENDSZER	4
1.2. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR	4
1.3. ENSZ GYERMEKJOGI EGYEZMÉNY	5
1.4. HINTALOVON ALAPÍTVÁNY	12
1.5. UNICEF.....	15
1.5.1. Az UNICEF története	16
1.5.2. Az UNICEF hazai kampányai	17
1.6. KÖTŐDÉSELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉS	17
I.7. A GYERMEKBÁNTALMAZÁS TÍPUSAI	19
I.7.1. Fizikai bántalmazás	19
I.7.2. Érzelmi bántalmazás.....	20
I.7.3. Szexuális bántalmazás	21
I.7.4. Elhanyagolás	21
II. MÓDSZEREK	23
2.1. STRATÉGIA ÉS MÓDSZEREK.....	23
2.2. A KUTATÁS ÉS FEJLESZTÉS FOLYAMATA.....	23
III. EREDMÉNYEK.....	24
3.1. DOKUMENTUMELEMZÉS	24
3.2. A GYERMEKJOGI MESEKÖNYV MEGALKOTÁSA	28
3.3. ÉRZELMI KÁRTYÁK ELKÉSZÍTÉSE	34
IV. ÖSSZEGZÉS.....	37
V. IRODALOMJEGYZÉK.....	39
VI. MELLÉKLETEK	41
5.1. „MESE A JOGAIDRÓL”- GYERMEKKÖNYV	41
5.2. ÉRZELMI KÁRTYÁK	49

Bevezetés

A gyermekjogok érvényesítése egy globális probléma, mely az összes gyermeket érinti szerte a világon. Magyarországon a gyermekek joga nagyon sokféleképpen sérül, ennek részben az az oka, hogy sok esetben a gyermek nincs tisztában saját jogaival, illetve nem tudja a módját annak, hogyan érvényesítse őket. A témaválasztásomat ez az aktuálisan fennálló helyzet indokolja.

Tudományos diákköri dolgozatom bemutatni kívánt témája a gyermekjogok. Az alapvető gyermeki jogokat az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény határozza meg, mely egy nemzetközi megállapodás, célja, hogy a világ minden táján egységes értékeket képviseljen. Ezek elengedhetetlenek a gyermek harmonikus fejlődéséhez, védelméhez, testi-lelki egészségéhez.

Kvalitatív jellegű kutatás által célom megválaszolni a következő kérdéseket:

1. Milyen jellegű források/eszközök állnak a pedagógusok illetve szülők rendelkezésére, annak érdekében, hogy megtanítsák a gyermekeknek a jogaikat?
2. A jelenleg gyermekjogi témában írt kortárs irodalmi alkotások lefedik azokat a tartalmakat, amelyek a gyermekek számára a legfontosabbak?

Elméleti áttekintés segítségével célom feltárni mindazon egységes jogokat, melyek a gyermekeket megilletik. Vizsgálni kívánom továbbá azokat a forrásokat, melyek hozzásegítik a gyerekeket jogaikról szóló információk elsajátításához. Célom hozzájutni olyan adatokhoz, melyek megmutatják azt, hogy a gyerekek milyen mértékben ismerik saját jogaikat Fontosnak tartom feltérképezni mindazon civil szervezetek munkáját, melyek ma Magyarországon hiánypótló szerepet töltenek be gyermekjogok tekintetében. Gyakorlati célom egy olyan gyermekjogi ismereteket átfogó könyv készítése, mely hasznos, hiánypótló tudást ad az alsó tagozatos korosztálynak.

A kutatás relevanciáját, aktualitását mindenképpen a jelenlegi helyzet idézi elő, mely feltárásánál meglévő eredményeket vettem alapul.

Globálisan a legnagyobb segédszerv, mely az ENSZ részeként a probléma képviselője, az UNICEF (United Nations Children's Fund) az utóbbi évtizedben számos kutatást végzett. A

„Gyerekszemmel a Gyermekjogi Egyezmény” Magyar Bizottság gyermekjogi projektjének eredményeként feltárható, hogy minden negyedik magyar gyermek hiszi úgy, hogy a szülőknek joguk van megverni gyermekeiket. A vizsgált gyermekek kétharmadát érzelmi bántalmazás éri, továbbá minden második sérült gyermek hátrányos megkülönböztetés áldozata (UNICEF Gyermekszemmel a Gyermekjogi Egyezmény 2012). Az UNICEF fontosnak tartja, hogy a gyermekek saját magunk hangot adjanak helyzetükről. Erre az első magyar kezdeményezést a fent említett kutatás részeként a Magyar Bizottság végezte el. A 2700 kérdezett gyermekek többsége kérdőívet töltött ki, azonban többen rajzoltak, akadtak olyanok, akik prezentációt, videofilmet, plakátot készítettek. A felmérés szerint a magyar gyermekek az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz, valamint a játékhoz való jogukat tartják a legfontosabbnak. Kritikus pont volt a lelki erőszak gyakorisága, mely magába foglalja a kirekesztést, figyelem hiányát, az iskolai kiközösítést, csúfolódást (bullying, cyberbullying). A gyermeki jogok ismerete és érvényesítése társadalmi szintű probléma: Ha a gyermek tisztában van saját jogával, azzal megismeri saját korlátait, és képes lesz tiszteletben tartani embertársai jogát is, s gördülékenyebb a konfliktus mentes együttélés, egymáshoz való alkalmazkodás. (UNICEF Gyermekszemmel a Gyermekjogi Egyezmény 2012)

Az UNICEF munkásságán kívül magyar viszonylatban a Hintalovon Alapítványt szükséges megemlítenem. A szervezet munkája során minden évben jelentést készít a tárgy évi gyermekjogi eseményekről, statisztikákról. A jelentés információforrásként van jelen, célja, hogy ismereteket adjon, érzékenyítsen, kiemelten a pedagógusok, gyermekvédelmi dolgozók, szakemberek részére. Valóban átfogó kutatásról beszélhetünk, hiszen minden olyan megmozdulást, jogszabályt, médiatörténet, eseményt leír, mely közvetlen, vagy közvetett módon érinti a gyermekek jogait. Meghatározó statisztika például, hogy országszinten a 110.750 veszélyeztetettként nyilvántartott gyermek közül 27.229 gyermeket vettek védelembe. A legtöbb veszélyeztetett gyermek Borsod-Abaúj-Zemplén megyében élt, a legkevesebb pedig Vas megyében (Hintalovon Alapítvány: Gyermekjogi jelentés 2022). Az alapítványok munkája kapcsán fontos beszélni az alapvetően svájci, de 2006-tól Magyarországon is működő gyermekjogi kezdeményezést, a Terre des hommes szervezetet. Céljaikként tartják számon a gyermekvédelmet, a gyermekbarát igazságszolgáltatás iránti küzdelmet, a gyermek-és emberkereskedelem visszaszorítását, a sürgősségi segítségnyújtást. Munkájukkal mindig a jelen közéleti és politikai helyzetre reflektálnak. Az UNICEF-fel együttműködve 2023-ban például „Hetedhét Országán Túl” címmel öt hetes nyári élménysorozatot hirdetett az ukránból menekült gyermekek részére. A program tematikus hetekben valósult meg.

Számomra a kulturális, művészeti tevékenységek a legfontosabbak, hiszen gyermekkönyvem a képzőművészet és gyermekirodalom területére sorolható. A gyerekek a tábor során számos múzeumot látogattak meg, és vizuális foglalkozásokban is lehetőségük volt részt venni. Ezen felül számos lehetőség volt a közösségi programra: nyelvoktatás, zenés, táncos, mozgásos programok által. Ezen felül számos projekten dolgoznak a gyermekek jogainak megvalósulás érdekében, ezeket részletesen kifejtem a szakirodalmi fejezetben

További meghatározó civil szervezetek: Menedék- Migránsokat Segítő Egyesület, Egyszülős Központ, Igazgyöngy Alapítvány, Gyermekjogi Civil Koalíció stb.

Dolgozatom alapjaként tartom számon a Gyermekjogi Egyezmény tartalmát. Az általam készített oktatási segédeszközben az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény tartalmát dolgozom fel. Összesen 54 cikkből áll, melynek a 43-54 közötti része az egyezmény működtetésére helyezi a hangsúlyt. Az államra és a politikai intézkedésekre vonatkozó bekezdéseket nem használtam fel, ennek oka, hogy nem érzem relevánsnak a gyermek saját jogairól alkotott képének kapcsán. Természetesen megemlítem, hogy mindezeket az állam feladata biztosítani, azonban azt, hogy ezt miként, milyen intézkedésekkel teszi, annak helye véleményem szerint sokkal inkább a szakirodalmi részben van, mintsem a gyermekkönyvben. Kutatómunkám eredményeként leírható, hogy kevés hozzáférésem volt pedagógia szakos hallgatók gyermekjogokról írt kutatásaihoz.

A Gyermekjogi Egyezmény markáns része az elméleti kutatásomnak. Tartalmát három fő részre bonthatjuk (védelem, ellátás, részvétel). Vizsgálom továbbá a gyermekvédelmi jelzőrendszert, hiszen a Magyarországon élő gyermekek jóléte, és jogainak érvényesülése szempontjából meghatározó.

I. Elméleti háttér

1.1. Gyermekvédelmi jelzőrendszer

A kormány a gyermek védelméről szóló törvényt 2017-ben módosította, melyben erősödött a jelzőrendszer, s célja a veszélyeztetettség csökkentése. Fontos tisztázni előljáróban a gyermekvédelmi jelzőrendszer fogalmát: a gyermekjóléti szolgálatok által működtetett együttműködési rendszer, melynek részei az egészségügyi, oktatási intézmények, és egyéb hatóságok. A rendszer működtetése az állam feladata. A rendszer szereplői: Az egészségügyi ellátórendszer (védőnő, házi orvos, gyermekorvos), a gondoskodást nyújtó szolgálatok (családsegítők), közoktatás-és nevelési intézmények (bölcsőde, óvoda, iskola), a rendőrség, ügyészség és bíróság, egyesületek, alapítványok, egyházi intézmények, az áldozatsegítés és kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek, a gyermekotthonok és javítóintézetek stb. Az intézményt létrehozó 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szerint „a gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez.” Szükséges feltárnom és forrásként tekintenem a hazai gyermekjogok témájában megírt dolgozatomat (Máté Olga: Gyermekvédelmi jelzőrendszer 2017).

1.2. Jogszabályi háttér

Az 1997-es Gyermekvédelmi törvény 190 paragrafusból áll (1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról).

A jogszabály által megalkotott gyermekvédelmi intézkedések az államra, a helyi önkormányzatokra, a gyermekek védelmét ellátó személyekre, szervezetekre terjed ki. Magába foglalja a szülői kötelezettségeket, továbbá a gyermek jogait, kötelezettségeit, és a jogaik érvényesítéséhez szolgáló segítségnyújtást. Leírja a gyermekek védelmének rendszerét (közétkeztetés, gyermekek napközbeni ellátása stb). Magába foglalja a pénzbeli ellátásokat, támogatásokat, a gyermekjóléti alapellátásokat, gyermekvédelmi szakellátásokat. Nagy fókusz van a nem vérszerinti családjukban nevelt gyermekek elhelyezésén, illetve védelmén (1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról).

1.3. ENSZ Gyermekjogi Egyezmény

Az ENSZ közgyűlése 1989 november 20-én fogadta el a gyermekjogi egyezményt. Ez azon jogok összességét foglalja magába, melyet minden államnak biztosítani kell a gyermekek számára. Ezeket az úgynevezett „3P” csoportosítási modell alapján az alábbi fő részekre bonthatjuk: védelem (protection), melynek lényege a gyermek védelme az abúzus minden formája (fizikai, érzelmi, szexuális) ellen. Ezen felül az elhanyagolás, kizsákmányolás, gyermekmunka elleni védelem. Kiemelt jelentőséggel bír a háborús konfliktusban elszorított, illetve a menekült gyermekek védelme. Az ellátás (provision), azon fontos pilléreket foglalja magába, melyek elengedhetetlenek a gyermek harmonikus testi, lelki fejlődéséhez, az életben maradáshoz. Eze többek között a megfelelő mennyiségű és minőségű táplálék, öltözet, egészségügyi ellátás, oktatás. A harmadik a részvétel (participation), melynek alapja, hogy a gyermekek önállóan gondolkodó és érző individuumok, mely kapcsán joguk van a gondolat, szó, vélemény, lelkiismeret, vallás szabadságához. Az egyezmény egy széles körben elfogadott gyermekjogi dokumentum, melyet egy ország nem írt alá, az Amerikai Egyesült Államok. A következőkben leírom a gyermekjogi egyezményben feltüntetett valamennyi jog értelmezését és fontosságát. (1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről).

1. A gyermek meghatározása : Gyermekek az a személy mondható, aki a 18. életévét még be nem töltötte, kivéve, ha a rá alkalmazandó jogszabály értelmében a nagykorúságot már hamarabb elérte. Az első cikkely lényege a gyermek meghatározása. Behatárolja azt, hogy a tizenhét éven aluli személyekre vonatkoznak a lentebb említett jogok.

2. Az egyenlő bánásmód: Az Egyezményt aláírt államok biztosítják a joghatásuk alá tartozó gyermekek számára a dokumentumban leírt jogokat bármi jellegű megkülönböztetés (gyermek neve, faja, bőr színe, vallása, nemzetiségi hovatartozása, származása, szociális helyzete) nélkül. Ezen felül az államok feladata megvédeni a gyermeket, és a szükséges intézkedésekkel fellépni a megkülönböztetéstől, amely a gyermeket érheti vallása, származása stb. által. Ez a cikk kimondja, hogy tilos a diszkrimináció, minden gyermek egyenlő, és a jogok mindenkit teljes mértékben megilletnek.

3. A gyermek legjobb érdeke: A szociális szervek intézményei, a közigazgatási hatóságok, a törvényhozó szervek a gyermekeket érintő kérdésekben minden esetben a gyermek legfőbb érdekeit veszik figyelembe. Az államoknak biztosítani kell a gyermek számára a jólétéhez szükséges védelmet és gondozást, s ennek megfelelően kell meghozniuk a törvényhozási, és közigazgatási intézkedéseket. A gyermekekkel foglalkozó és az őket védő intézmények működésének meg kell felelniük az előírt szabályzásoknak, különösen a biztonság és az egészség területén. (UNICEF)

4. Az egyezmény végrehajtása: Az egyezményben részes államok kötelessége meghozni minden olyan közigazgatási, törvényhozási intézkedést, amely az egyezményben leírt jogok érvényesüléséhez szükséges. A rendelkezésükre álló erőforrások számbavételével akár nemzetközi együttműködés keretében is meghozhatják őket. A jog tartalma lényegében azt foglalja magába, hogy az országban meg kell tenni minden intézkedést annak céljából, hogy az aláírt dokumentum tartalmát hiány nélkül képes legyen minden gyermeknek megadni.

5. Szülői iránymutatás: Az államnak feladata tiszteletben tartani a szülők, a gyermekért törvényesen felelős személyeknek azt a jogát, kötelességét, hogy a gyermeknek a jogai gyakorlásához iránymutatást adjanak. Az adott országnak lehetővé kell tennie azt, hogy a szülők, a család tanítsa meg a gyermeknek, hogy milyen jogai vannak, illetve hogyan érvényesítheti azokat.

6. Az életben maradás, és a fejlődéshez való jog: Az egyezményben részt vevő államok elismerik, hogy minden gyermeknek veleszületett joga az életben maradás. S ezt a lehetséges legnagyobb mértékben támogatják.

7. Név, állampolgárság, szülők ismerete: A gyermeket születésekor anyakönyvezzik, ennek kapcsán joga van a saját névhez, állampolgársághoz, illetve szüleinek ismeretéhez. Továbbá lehetőség szerint a szülők általi neveléshez. (UNICEF)

8. Személyazonosság megőrzéséhez való jog: A gyermekjogi Egyezményt aláírt államok feladata, hogy tiszteletben tartsák a gyermek személyazonosságát, a nevéhez, állampolgárságához stb. való jogait. Ha a gyermeket megfosztják a személyazonosságának egy részétől is, az államnak feladata védelmet nyújtani, illetve segítséget nyújtani a mihamarabbi visszaszerzéshez.

9. A szülőktől való elválasztás elleni jog: Az Egyezményben részt vevő államoknak gondoskodni kell arról, hogy a gyermeket szüleiéről ne választhassák el, kivéve, ha felülvizsgálások kapcsán az

a döntés születik, hogy az elválasztást a gyermek legfőbb érdekének biztosítása okán teszik. A gyermeknek joga van mindkét szülővel való kapcsolat ápolásához, kivéve, ha ez sérti a gyermek jólétéhez, legfőbb érdekéhez való jogát. Alapvetően ez azt jelenti, hogy ha a gyermek biztonságban, egészségben nevelkedik a szüleinél, a döntéshozó szervek nem emelhetik ki a gyermeket a családból. A gyermek egészséges lelki és testi fejlődését gátló tényezők lehetnek ennek az okában, pl: elhanyagolás, bántalmazás.

10. Be-vagy kiutazás az országba családegyesítési céllal: A gyermek vagy szülei országba be, vagy onnan kiutazási kérelmét az államnak pozitív szellemben kell megvizsgálnia. Ha az egyik szülő másik országban él, a gyermeknek joga van rendszeresen meglátogatni, s kiutazni a saját országából emiatt. (UNICEF)

11. A jogellenes külföldre vitel elleni védelem: Az egyezményben részt vevő államoknak kötelességük megvédeni a gyermeket, és intézkedéseket tenni annak okán, hogy a gyermeket törvényellenesen külföldre szállítsák, ott tartsák. Ez azt jelenti, hogy az államnak meg kell akadályozni a gyermek jogtalan külföldre utaztatását.

12. Szabad véleménynyilvánítás: Az államoknak biztosítani kell a gyermek számára a jogot, hogy az őket érintő kérdésekben kifejthessék véleményüket, melyeket tekintetbe kell venni a gyermek ítélőképességének, korának és érettségének megfelelően. (Meghallgatás a bíróságon).

A véleménynyilvánítás mellett a gyermeknek joga van továbbá a szólásszabadsághoz, mely a véleményének terjesztését jelenti. Ez megtörténhet szóban, írásban, művészeti vagy egyéb tevékenységekben.

13. Gondolat, lelkiismeret és vallásszabadság: Gyermek joga a gondolat, lelkiismeret és vallásszabadsághoz. Az egyezményben részes államok tiszteletben tartják a szülő/gondviselő jogát ahhoz, hogy a gyermek jogának gyakorlását megfelelően irányítsák. Ennek lényege, hogy a szülők követendő morális alapot adnak a gyermeknek, mely segítségével képes lesz különbséget tenni jó és rossz között.

14. Gyermek szabad egyesülési és békés gyülekezése joga: Olyan keretek között, mellyel nem sérül senki, nem árt másoknak (állam biztonsága, közrend, közérkölcstb), a gyermeknek joga van megválasztani a barátait, közösségeit, s velük találkozni közösségi keret között is: klub, szervezet stb. (UNICEF)

15. Magánélethez való jog: A gyermeknek joga van a magánélethez, mely kapcsán tilos őt alávetni bármilyen jellegű magánéleti (család, barátok, napló stb) támadásnak. Senki nem lépheti át a határt (nem nézhet levelezést, nem mehet be a lakásba stb.)

16. Tájékoztatáshoz való jog: Az egyezményt elfogadó államok biztosítják a gyermek számára a tájékoztatás jogát különböző hazai és nemzetközi forrásokból. Kiemelt figyelemmel azokat a területeket érintő információkat, melyek hozzájárulnak a fizikai és szellemi egészségükhöz, fejlődésükhöz, mentális, erkölcsi jólétükhöz. Ennek része a gyermekkönyvek előállításának és terjesztésének fontossága (számomra legrelevánsabb aspektus).

17. Szülők felelőssége a gyermek legfőbb érdekében: Az Egyezményben részes államoknak feladata annak az elvnek a megismertetése, elismertetése, mely szerint a szülőknek közös felelőssége a gyermek testi fejlődésének és nevelésének biztosítása. E kapcsán mindig a gyermek legfőbb érdeke az irányadó. Az államnak feladata ebben támogatni a szülőket.

18. Védelem a rossz bánásmód és az erőszak minden formája ellen: Az Egyezményben részes államok feladata minden intézkedést meghozni annak érdekében, hogy a gyermeket ne érje semmilyen jellegű fizikai/lelki erőszak, abúzus, elhanyagolás, kizsákmányolás, rossz bánásmód. A gyermeket senki, felnőtt sem, a saját hozzátartozói, szülei sem üthetik meg/bánthatják.

19. A családjuktól megfosztott gyermekek védelme: Minden gyermeknek, akit akár ideiglenesen akár véglegesen kiemelték a családi környezetből, jár az állam különleges védelme, segítsége. Ez helyettesítő védelemnek nevezzük (örökbefogadás, gondnokság, gyermekintézmény).

20. Az örökbefogadott gyermek jogai: Az örökbefogadást engedélyező tagállamoknak biztosítaniuk kell a gyermek legfőbb érdekének érvényesülését. A felnőtteknek minden esetben úgy kell eljárni, ami a gyermek számára a legjobb. (UNICEF)

21. A menekült gyermek védelme: Az Egyezményben illetékes államok megteszik a kellő intézkedéseket, hogy a szabályok értelmében menekült gyermek és hozzátartozói megkapják az őke illető jogokat, azok védelmét, illetve a humanitárius támogatást. Ennek okán az Egyezményben résztvevő államoknk szükséges együttműködni az ENSZ olyan jellegű erőfeszítéseivel, melyek célja az ilyen helyzetben lévő gyermekek védelme. (családtagok felkutatása, családgyejesítés).

22. Fogyatékossgal élő gyermekek jogai: Az Egyezményben résztvevő államok biztosítják a suellemileg/testileg fogyatékossgal élő gyermekeknek azt a jogot, hogy teljes életet éljenek. (méltóság, önfenntartás, közösségi élet.)

Joguk van továbbá a különleges bánásmódhoz, ebből kifolyólag forrásoktól függően segítségnyújtás, mely segíti a gyermeket abban, hogy részesülhessen oktatásban, egészségügyi ellátásban, gyógyító-nevelésben, munkára való felkészítésben, szabadidős tevékenységben. Biztosítják továbbá a óz egészségügyi ellátás tekintetében a prevenciót.

23. Megfelelő egészségügyi ellátáshoz való jog: Az ebben illetékes államok elismerik a gyermek lehető legjobb egészségügyi ellátáshoz való jogát. Vállalják, hogy a szükséges erőfeszítéseket megteszik annak érdekében, hogy a a gyermekek ne legyenek megfosztva az egészségügyi ellátáshoz való joguktól. Az intézkedések fókuszában a következők állnak: csecsemő- és gyermekhalálozás csökkentése, egészségügyi alapellátás fejlesztése, rosszul tápláltság és betegség elleni küzdelem (tiszt ivóvíz, tápláló élelmiszerek stb), az anyák terhesség alatti és szülés utáni gondozása, a csoportok (főleg szülők) tájékoztatása a megfelelő ellátásról, megelőző egészséggondozás, szülői tanácsadás fejlesztése. (UNICEF)

24. A gyermek joga az elhelyezés időszakos felülvizsgálatához: Az illetékes hatóságok által gondozásra, védelemre szoruló gyermek joga, hogy időszakosan felül kell vizsgálni az említett kezelést és a gyermek elhelyezésének körülményeit (gyermekotthon, nevelőszülők).

25. A szociális biztonsághoz való jog: Az Egyezményt aláíró államok elismerik, hogy minden gyermeknek joga van a szociális biztonsághoz, közte a teljes körű társadalombiztosítás részesülésében.

26. Megfelelő életszínvonalhoz való jog: A gyermeknek joga van az olyan életszínvonalhoz, amely lehetővé teszi a testi, lelki, szellemi, erkölcsi fejlődését. Elsősorban a szülők feladata az olyan anyagi források megteremtése, mely segítségével a gyermeknek biztosítva lesz ez a joga. Az állam az erőforrásának függvényében olyan intézkedéseket test, mellyel segítik a szülőt/gondviselőt a fent említett javak elérésében (segítő programok, anyagi támogatás, élelmezés, ruháztatás stb). Az Egyezményben résztvevő államok kiemelt figyelmet biztosítanak a szülőtől való tartásdíj behajtására.

27. Gyermek joga az oktatáshoz: A Gyermekvédelmi Egyezményben résztvevő államok elismerik a gyermek oktatáshoz való jogát. Különös tekintettel az esélyegyenlőségre az alábbi intézkedésekre törekednek: az alapfokú oktatás kötelező és ingyenes. Középfokú oktatás előmozdítása. Biztosítják hogy bárki, képességétől függően bejuthasson felsőoktatási intézménybe. Nyílt, és hozzáférhető iskolai tanácsadás, pályaválasztási tájékoztatás.

Nemzetközi együttműködésre való törekvés az oktatás területén (írástudatlanság megszüntetése, technikai ismeretek megszerzése, korszerű oktatási módszerek megismerése).

28. Gyermek oktatásának célja: Az Egyezményben résztvevő államok meghatározták az oktatás célját: Elő kell segítenie a gyermek személyiségének kibontakoztatását, valamint szellemi és fizikai tehetségének fejlesztését. A gyermek tudatába kell vésni a következőket: az emberi jogok tiszteletét, a személyazonossága, kultúrája iránti tiszteletet, természeti környezet iránti tiszteletet.

29. A kisebbségi és őslakos gyermekek jogai: Olyan államokban, ahol nemzetiségi, vallási kisebbségi gyermekek élnek, semmiképpen nem foszthatók meg attól a joguktól, hogy a kultúrájuknak megfelelően éljék életüket, saját nyelvüket beszéljék, és vallásukat gyakorolják.

30. A szabadidőhöz, játékhoz és kultúrához való jog: A gyermeknek joga van a pihenéshez, a szabadidős tevékenységhez, az életkorának megfelelő játékhoz, szórakoztató tevékenységhez, művészeti és kulturális programokhoz. Az Egyezményben résztvevő államok célja a gyermek részvételének támogatása a művészeti és kulturális programokban, ezen felül az egyenlő esélyek biztosítása ezek hozzáférésehez. (UNICEF)

31. A gyermekmunka tilalma: Elismerik a gyermeknek azt a jogát, mely védi a kizsákmányolás bármely fajtájától, a gyermekmunkától, bármely tevékenységtől, mely veszélyeztetve hat az iskoláztatásra, az egészséges testi, lelki, erkölcsi fejlődésre, a gyermek jólétére. Ennek biztosítására az illetékes államok törvényhozási, szociális intézkedéseket tesznek (alkalmaztatás legalacsonyabb életkorának meghatározása, munkaidő és feltételek szabályozása).

32. A kábítószerekkel szembeni védelem joga: Meg kell tenniük minden törvényhozási, oktatási, szociális, közigazgatási intézkedést annak érdekében, hogy a gyermeket megvédjék a tiltott drogfogyasztástól, s annak terjesztésétől.

33. A gyermek szexuális kizsákmányolása elleni védelem: Minden esetben meg kell védeni a gyermeket a nemi kizsákmányolás és erőszak minden formájától. Az államok vállalják, hogy ennek

érdekében a következők megakadályozása céljából tesznek intézkedéseket: a gyermek ösztönzése vagy kényszerítése a törvénytelen nemi tevékenységre, a gyermekek kizsákmányolása, prostitúció elleni védelem, a gyermek kizsákmányolása pornográf célú anyag elkészítése elleni védelem.

34. A gyermekkereskedelem elleni védelem joga: Az Egyezményben résztvevő államok megtesznek minden intézkedést annak érdekében, hogy megakadályozzák a gyermek elrablását, eladását, a velük való kereskedelmet.

35. Gyermek joga bármi jellegű kizsákmányolás ellen: Az illetékes államok vállalják, hogy biztosítják a gyermeknek azon jogát, mely megvédi őt bármilyen jellegű kizsákmányolástól.

36. Kínzás, megalázó bánásmód, szabadságvesztés elleni védelem joga: Gondoskodniuk kell továbbá arról is, hogy a gyermeket megvédjék a kínzástól, bármi jellegű embertelen bánásmódtól, kegyetlenségtől, megalázó büntetéstől, bánásmódtól. Gyermekre a 18. életévének betöltését megelőzően tilos halálbüntetést, szabadlábra helyezés feltétele nélküli életfogytiglan szabadságvesztést kiszabni. A gyermek szabadságától való megfosztása, mint büntetés végrehajtási eljárás csak a legvégső esetben történhet meg. A gyermeknek joga van az életkorának megfelelő bánásmódhoz az egészséges fejlődés érdekében. A szabadságától megfosztott gyermeknek joga van alkalmas segítségben részesülni.

37. Gyermek védelme a fegyveres konfliktusok ellen: A nemzetközi fegyveres konfliktusok során a gyermek jogai a következők: minden intézkedéssel tenni kell az ellen, hogy a gyermek 15. életévét betöltése előtt háborúban vegyen részt/besorozzák. Szükséges megtenniük mindent a fegyveres konfliktusban érintett gyermekek védelme érdekében.

38. Gyermekáldozatok joga a rehabilitációhoz: Az Egyezményben résztvevő államok vállalják azt a fontos tevékenységet, mely a bármely szempontból áldozattá vált gyermekek (fegyveres konfliktus, abúzus, megalázó bánásmód, kizsákmányolás stb) rehabilitációját, és társadalomba visszaintegrálását segíti. A gyermeknek joga van a különleges bánásmódhoz, a minél hamarabb történő regenerálódás célja okán. (UNICEF)

39. Megfelelő igazságszolgáltatáshoz való jog: A gyermeknek joga van az igazságos bánásmódhoz, kifejezetten a bűncselekményben vádolt gyermekeket illetően. A büntetés végrehajtásnak és az igazságszolgáltatásnak: jogászoknak, bírónak tiszteletben kell tartani a gyermekeket. Amíg annak

az ellentétét törvény szerint be nem bizonyították, mindaddig a gyermeket ártatlannak kell tekinteni.

40. A kedvezőbb jog érvényesítése: Az Egyezményen kívüli, az országokban hatályos gyermekjogi rendelkezéseket figyelembe kell venni.

41. A gyermekek saját jogainak megismerése: Az Egyezményben részt vevő államok vállalják a felsorolt jogok széles körű terjesztését a gyermekek és felnőttek tájékoztatása céljából. (1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről).

1.4. Hintalovon Alapítvány

A Hintalovon Alapítványt 2016-ban jegyezték be Budapesti székhellyel. Magyarországon jelenleg az egyik legismertebb civil szervezet, melynek tevékenységi köre a gyermekek jogainak képviselete. Céljuk a gyermekek jogsértéseinek csökkentése, a magasfokú gyermekjogi tanácsadás, az ifjúságvédelem. A szervezet a gyermek legfőbb érdekét képviseli (Hintalovon Alapítvány). Az alapítvány munkája során a folyamatos tanácsadáson kívül szakmai anyagokat készítenek továbbá különböző projekteket visznek, ilyen például a Hintalovon Művészeti projekt, az éves gyermekjogi jelentés. Ezen felül nagy hangsúlyt fektetnek a digitalizációra, az abban rejlő veszélyek felismerésére. A digitális szülő nevezetű projekt célja éppen az, hogy a szülők felelősségteljes döntést hozzanak arról, hogy mit és kivel osztanak meg az online térben. A szülői tájékozottság és tudatos online jelenlét mintaként szolgál a gyermek tudatosságához. A gyermeknek joga van személyazonosságának védelméhez, a magánélethez, illetve ahhoz, hogy a hozzá kapcsolódó döntések meghozatalában részt vegyen. Ebből kifolyólag alapvető szabály, hogy nem sértheti meg a szülő a gyermek méltóságához való jogát például meztelen képekkel, illetve más jellegű öt megalázó tevékenységekkel. A gyermekről internetre kikerült képpel bárki vissza is élhet, ezáltal a szülő nem lesz képes megvédeni őt attól, hogy a róla készült képpel visszaéljenek. Fontos projekt még az alapítványnál a képzési lehetőség. Ezek általában akkreditált e-learning továbbképzések pedagógusok számára. Számomra a legrelevánsabb azonban az alapítvány éves gyermekjogi jelentése, mely évről évre összefoglalja a jogszabályi változásokat, a legfontosabb-gyermekjogi témát érintő eseményeket. Tartalmaz továbbá statisztikákat, melyek a

gyermekvédelmi jelzőrendszerrel szoros összefüggésben vannak. A jelentés alapkérdése minden évben a következő: Milyen volt gyereknek lenni Magyarországon? Számomra a legfrissebb elérhető jelentés a 2022-es évet összefoglaló publikáció.

Az előszóban olvashatunk arról, hogy milyen módszerekkel dolgozták ki a jelentést, kik, illetve kiknek a közreműködésével. Ezen felül egy személyes tapasztalatot a munkafolyamat tapasztalásairól, a feljövő problémákról. A Hintalovon alapítvány szakemberei végzik a jelentés írását, melyhez minden adott évben folyamatosan gyűjtik a felhasználható adatokat, jogszabályi változásokat hatósági és végrehajtási intézkedéseket. Az előszó egyik fő motívuma, hogy sajnos évről évre egyre kevesebb a reprezentatív, megbízható adat a gyermekvédelemben. Ennek egyik aspektusa, hogy megemelkedett a bizonytalan források száma sok, az újságcikkekre való hivatkozás, az újságírás és az ahhoz tartozó kutatómunka minősége folyamatosan romlik, mely megnehezíti a munkafolyamatot. A leírtak alapján 2016-ban még elérhetőek voltak konkrét intézkedések, statisztikák, melyek a 2022-es jelentésre már nem. Az alapítvány munkatársain kívül az értékelő megírásához bevonnak más szervezetekből is szakembereket írásra, véleményezésre, kikérdezésre. Bevontak továbbá kiskorúakat is a kutatásba, hiszen ők egy reprezentatív mintát adnak ahhoz, hogy milyen volt gyermeknek lenni az évben. Fontos továbbá a véleményünk abból a szempontból is, hogy visszaemlékezés segítségével ők miket tartottak meghatározónak az évben gyermekjogi szempontból (Balogh & mtsai. 2022).

Az általános végrehajtási intézkedések révén a következőket szükséges megemlíteni A magyarországi minisztériumok kapcsán fontos változás, hogy a Belügyminisztériumhoz került többek között a társadalmi felzárkóztatás, a szociálpolitika, az egészségügy, a gyermekek és az ifjúság védelme. A folyamatosan változó szervezeti és strukturális működésben veszélyeket, kockázatokat rejthetnek. A változás négy évente történhet meg, s 2010-2018 között a gyermekvédelemért felelős minisztérium az Emberi erőforrások minisztériuma, mely stabilabb keretet teremtett, bár a gyermekvédelmi politikával kapcsolatos ágazati irányítás szétszabdalt volt. A 2022-től a BM kapta meg a feladatkört. A gyermekjogokat érintő kérdésekben pedig a Kulturális és Innovációs minisztérium lett a felelős. (Balogh & mtsai. 2022).

Jogalkotás és intézkedések tekintetében az egyik legfontosabb esemény a 2022 Április 3-ai népszavazás, melyet érvénytelennek nyilvánítottak, mert a leadott érvényes szavazatok nem érték el a minimumot. A 2022-ben gyermekjogokat érintő változás a gyermek részvételére és vélemény

nyilvánítására volt hatással. A szülői felügyelet, és a gyermek harmadik félnél történő elhelyezés kapcsán a bíróságnak értesítenie kell a gyermeket a nyilatkozattétel lehetőségéről. A bíróság a gyermeket közvetlenül, vagy szakértő útján meghallgatja. Ez a jogszabály komoly előrelépést, fejlődést jelent a gyermek szabad vélemény és szólásszabadságát illetően. Másik fontos jogszabályi változás az elvált szülők közös szülői felügyelet újra alkotása. A szülők felváltva, azonos időtartamra jogosultak és kötelesek a gyermek felügyeletére, ellátására, ezen felül változás továbbá, hogy a közös szülői gyakorlásról dönthet a bíróság az egyik szülő kérvényére, ha az a gyermek legfőbb érdekét szolgálja. További jogszabályok születtek az Ukrajnai háború által menedéket kereső gyermekek migrációjának ügyében (Balogh & mtsai. 2022).

Változás történt továbbá a magzati védelemről szóló rendelet szövegében, illetve az örökbefogadással kapcsolatos kérdésekben. A 2022-es gyermek költségvetés 2593,9553 milliárd forint volt. Foglalkoztak továbbá a gyermekeket nevelők adóvisszatérítésével, illetve a 30 év alatti anyák SZJA csökkentésével. A fogyasztói árak 14, 5 százalékkal lettek magasabbak. Az élelmiszerek ára növekedett a legnagyobbat, összesen 26 százalékot. A szakellátásban élő gyermekek számára további anyagi forrás biztosítása lenne szükséges annak érdekében, hogy a megfelelő életszínvonalat biztosítsák számukra. A független ellenőrzést a gyermeki jogok érvényesülése kapcsán az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala végzi. Vizsgálta az óvodai együttnevelés gyakorlatát, az Ukrajnából menekülő gyermekek oktatását. Ezen felül vizsgálta továbbá az elhúzódo gyámsági ügyek okát, hátterét. Releváns kutatásai voltak még a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnak. Kiemelt projektükkel felhívták a figyelmet az intim képek megosztásának kockázataira. Az időszakos emberi jogi felülvizsgálatra is sor került, mely kapcsán minden ENSZ tagállamban ellenőrzés történik az emberi jogok tiszteletben tartásáról. Magyarország 285 ajánlást kapott, melyből 131-et fogadott el a kormány. Ennek kapcsán az országnak szükséges erősíteni az együttműködést a civil szervezetekkel, illetve nagyobb hangsúlyt kell fektetni a gyermekjogi tájékoztatókra, programokra. A gyermekjogokkal kapcsolatos előrelépés, hogy elkészült a Gyermekjogi Egyezmény videójának jelnyelvi verziója, továbbá a hatodik osztályosok etikai tantárgyának részévé vált az Egyezmény. A benne megjelenő jogok hátrányos megkülönböztetés nélkül minden egyes gyermekre vonatkoznak, magyarországnak mégis szembe kell néznie a kisebbségi, gyermekotthonban nevelkedő, fogyatékossgal élő, illetve migráns, LMBTQ közösséghez tartozó személyek diszkriminációjával. Kutatás alapján a felső tagozatos tanulók szüleinek 10 százaléka jelezte, hogy gyermeküknek feltörték az internetes

profilját, vagy ellopták a jelszavát. Az online zaklatás területén ez alapján hiányosságot kell kijelenteni, ugyanis sem az áldozatok, sem szüleik nincsenek informálva arról, hogy kihez kell segítségért fordulni. A gyermekekkel szembeni erőszak tilalmáról szóló jog alapján a gyermekvédelmi intézményben történt bántalmazást jelezni kell, ezeknek a száma 2021-ben 785 volt. Az ECPAT Global Boys kezdeményezést tett a fiúkkal szembeni szexuális kizsákmányolás tárgyának fontossága érdekében. 2022-ben a kultúra, művészet területén is meghatározó téma volt a gyermekekkel szembeni erőszak. A Lili és a bátorság című bábelőadás az év előadása díjat nyerte el, mely a gyermekekkel szembeni szexuális abúzus témáját dolgozta fel. A testi fenyegetésről való vélekedést vizsgálva a Political Solutions arra az eredményre jutott, hogy a magyar szülők 58 százaléka szerint egy pofon megengedett a gyermeknevelés kapcsán (Balogh & mtsai. 2022).

A KSH adatai alapján a gyermekvédelmi intézményben nevelkedő gyermekek száma emelkedett. Emellett nincsenek betöltve a meghirdetett gyermekvédelmi állások, ezáltal a gyermekek feletti gondoskodás minősége romolhat. A Sajátos Nevelési Igényű gyermekek száma folyamatosan nő, 2022-ben az óvodai és általános iskolai gyermekek fele vehetett igénybe gyógypedagógiai fejlesztést. Az egészségügyi ellátásban dolgozó háziorvosok száma csökken, ezáltal 2021-ben 103.695 gyermek nem kapott gyermekorvosi szolgáltatást, ellátást. Az intézményi bántalmazás kapcsán az UNICEF kutatási eredménye, hogy a gyerekek 66%-a vallott fizikai/lelki erőszak tapasztalásáról. A gyermekvédő hívószámra mind az önsértés, öngyilkossági gondolatok és öngyilkossági készítés témájában az érkező hívások 2020 és 2022 között minimum a kétszeresére nőttek. Összességében le lehet vonni a konklúziót a legfrissebb gyermekjogi jelentésből, hogy a mind az SNI-s, mind a hátrányos helyzetű gyermekek száma nőtt. Ezen felül a családon belüli erőszak is több gyermeket érintett, mint az elmúlt években. Kevés biztos forrás van, azonban az orosz-ukrán konfliktus okozta migráns gyermekek száma is meghatározó. Őket az ország különböző pontjaira telepítették, az oktatásuk, lakhatásuk és életkörülményük helyzete azonban bizonytalan. Az elmúlt években kifejezetten fókuszba került a gyermekvédelem, gyermekjogok fontossága, ez meghatározóan a civil szervezetek munkájának, illetve a független média munkájának köszönhető. Ezt egészíti ki a 2022-ben és 2023-ban számos pedagógustüntetés, mely többek között a gyermekek megfelelő színvonalú oktatásához való jogát is felszínre hozza (Balogh & mtsai. 2022).

1.5. UNICEF

1.5.1. Az UNICEF története

Az UNICEF a veszélyeztetett gyermekek mentális és testi jólétéért küzd, céljaik közt tüntetik fel a megkülönböztetés és gyermekmunka elleni védelmet, a túlélési esélyek javítását, a gyermekgyógyítás fejlesztését, az éhezés visszaszorítását, a tiszta víz és higiénias lehetőségek iránti küzdelmet. Ezek azonban csak egy-egy aspektusai azoknak a jogoknak, melyek megvalósulásáért dolgozik a szervezet.

Történetét tekintve: Az ENSZ hozta létre 1946-ban a második világháborút követően, mikor az európai gyerekeket éhezés és betegségek sújtották. Fő célja az ételosztás, ruháztatás, higiéniai feltételek biztosítása. Ezt követően 1953-ban volt következő fordulópontra a szervezet tekintetében, ugyanis az ENSZ közgyűlése ebben az évben meghosszabbította a mandátumot. Az UNICEF a frambözia trópusi megbetegedés ellen küzdött, amely több millió gyermeket érintett. 1954-ben Danny Kaye, a szervezet első nagykövete lett. A szervezet egyre nagyobb ismeretséget tudhat maga mögött, az ázsiai munkájukról szóló filmet több, mint 100 millióan látták. 1959-ben az ENSZ közgyűlése elfogadta a gyermekek jogairól szóló nyilatkozatot. 1961-ben az UNICEF az egészségügyön kívül elkezdett egyéb gyermekjogokkal kapcsolatos kezdeményezéseket tenni. Fő profilja között szerepelt már az oktatás minőségének javítása. 1965-ös év is fordulópontra volt, ugyanis a szervezet elnyerte a Nobel béke-díjat. 1979 a gyermekek nemzetközi évének mondható azáltal, hogy az egész világon megerősítették a nemzetek a gyermekjogi elkötelezettségüket. 1981-ben az Egészségügyi Világszervezet Közgyűlése elfogadta az anyatej-helyettesítő anyagok forgalmazását, melynek célja volt csökkenteni a csecsemőkori egészségügyi kockázatokat. 1982: Az UNICEF céljaként tűzte ki, hogy minden évben több millió gyermek életét megmenti. Ennek négy aspektusa volt: a fejlődés és növekedés nyomon követése, a folyadékpótlás, az anyatej, illetve az immunizáció. 1987-ben a szervezet meghatározó tanulmányt írt a kiszolgáltatott nők és gyermekek helyzetéről. 1989 az UNICEF létrejötte után talán a legfontosabb év a gyermekjogok tekintetében. Az ENSZ elfogadta a Gyermekjogi Egyezményt, mely 1990-ben életbe is lépett. Érdekesség, hogy a történelem során leggyorsabban elfogadott emberi jogi törvényalkotás. 1990-ben egy világtalálkozó során tíz éves célokat tűztek ki a gyermekek táplálkozásával, oktatásával és egészségével kapcsolatban. 1996-ban a szervezet támogatott egy tanulmányt a háborús konfliktusban elszenvedett gyermekek kiszolgáltatottságának témájában. 1998-ban a témával az ENSZ Biztonsági Tanácsa is foglalkozni kezdett. 2001-ben globális mozgalom indult „Mondj igent

a gyermekekért” kampánycímmel, mely szintén ismertséget, népszerűséget és elkötelezett támogatókat vont maga után. 2002-ben az ENSZ Közgyűlése újabb ülést szervezett, ahol tárgyaltak az előzetes célokról, s újakat tűztek ki. Érdekesség, hogy gyermekeknek címezték a találkozót. (UNICEF)

1.5.2. Az UNICEF hazai kampányai

A szervezet tökéletesen felismerte a mai világ meghatározó médiajelenlétét. A HelpApp nevű alkalmazásuk alapvetően hasznos információkkal és tanácsokkal látja el a gyerekeket, akik veszélyben érzik magukat, segítségre szorulnak. A gyerekeknek lehetőségük van telefonálni, illetve megadhatják a GPS koordinátájukat is a könnyebb elérés érdekében. A „Kilátó élményprogram” célcsoportjai azok a gyermekek a kiket kiemelték vérszerinti családjukból. Részei az élményterápiás foglalkozások, melynek célja a gyermekek mentális jólétének elősegítése. A trauma fókuszú támogatás az egyént segíti az esetleges fizikai/lelki/szexuális bántalmazás, elhanyagolás, rossz bánásmód feldolgozásában. Ezen felül a gyermekvédelmi szakemberek megfelelő képzésének támogatását is végzi a szervezet. A „Fiatalok és megelőzés” nevű projekt prevenciós célzattal jött létre. Alapja a nemi úton terjedő betegségek visszaszorítása a fiatalok körében. Módszere az edukáció: a fiatalok tájékoztatása az esetleges veszélyekről és kockázatokról. (UNICEF)

1.6. Kötődéseméleti megközelítés

A kutatásom sikerességéhez elengedhetetlen elméleti háttérként megvizsgálni az anya-gyermek közötti kötődés minőségét. A diszfunkcionálisan működő családoknál a problémát kiváltó okként tarthatjuk számon. Továbbá ahhoz hasonlóan, ahogy a gyermekkorban bántalmazott személy a jövőben nagy eséllyel bántalmazóvá válik, a nem biztonságosan kötődő gyermeknek is nehezebbé válhat a jövőben egészséges kötődést kialakítani gyermekével. Interjúmban ilyen jellegű kérdésekre keresem a választ, melyhez alapot nyújt számos szakirodalom. A Bowlby által felállított kötődési elmélet megfogalmazza (Bowlby, 1969), hogy a *gyermeknek veleszületett igénye legalább egy erős, érzelmi kapcsolat kialakítása az első életévében*. Ezt nevezzük korai kötődésnek, mely elengedhetetlen a gyermek megfelelő egészséges testi-lelki fejlődéséhez. Az anya-gyermek közötti szoros érzelmi kötődést alakítja a folyamatos kommunikáció, interakció, melyek a meghatározó első életévben leginkább a gyermek szükségletei, s ezen igények kielégítése az anya/gondozó által.

A „bántalmazás” témakörében alapvetően azokat az eshetőségeket vizsgáljuk, mely során a gyermek viselkedésében ambivalencia, elutasítás figyelhető meg a korai kötődés hiányában. A csecsemők a jelzéseikre adott válaszreakciók által optimális esetben az első életévre biztonságosan kötődő formát alakítanak ki a számukra *elsődleges kötődési személlyel*. Azonban ha az anya viselkedésében szeparációt, kettősséget, elutasítást mutat, az önellátásra képtelen gyermek nem lesz képes az anyja felé orientálódni, hiszen nem talál nála biztonságot, megnyugvást. Ahhoz, hogy a gyermek a kötődési viselkedéssel (hangadás, búzás, kapaszkodás stb.) elérje a nyugodtság állapotát, szükséges egy olyan személy, aki a jelzéseket felismeri, s együttműködik a csecsemővel. (Tóth, 2020) Az anya-gyermek közötti kötődési viszony, épp úgy, mint a fent említett nem kívánt várandósság, nem utal feltétlen gyermek ellen elkövetett bántalmazásra a jövőben, azonban mindenképpen rizikófaktor, hiszen az elutasító, ambivalens gondozói attitűd, terápiás segítség nélkül kevés esetben mutat változást. Ezen felül véleményem szerint a kettő probléma összefüggésbe hozható, hiszen a biológia édesanyja, aki a terhessége folyamán képtelen volt elfogadni a gyermek születésének tényét, tagadás, agresszió, düh volt jellemző a pszichés állapotára, a jövőben nagyobb eséllyel reagál továbbra is elutasítással a csecsemő felé, mint egy olyan anya, aki tervezte, várta gyermekének születését. A következőkben Ainsworth kötődéelméletének kifejtésével részletes leírást kapunk arra, hogy milyen gondozói attitűdök állnak a különböző kötődési formák mögött. Ainsworth az *Idegen helyzet teszt* eljárásával a 70-es években vizsgálta az egy éves csecsemők kötődési minőségét rövid szeparációk kíséretében. A vizsgálat alapján három kötődési formát különített el: *Biztonságosan kötődő*, *bizonytalan-elkerülő*, *bizonytalan-rezisztens*. A biztonságosan kötődő csecsemőket felzaklatta az anya távolléte, azonban a jelenlétükben keresték a testi kontaktust, s a köztük lévő erős kötődés által megnyugodtak. Számunkra leginkább a negatív kötődési minták a relevánsak a bántalmazás okának vizsgálatában. A bizonytalan-elkerülő csecsemők nem mutatták a zaklatottság jelét a szeparáció folyamán, s mikor visszatért a gondozó, nem igényelték a testi kontaktust, elutasították az anya közeledését. A bizonytalan-rezisztens csecsemőket nyugtalanította a szeparációs helyzet, hangos sírásba kezdtek, erősen ragaszkodtak a gondozóhoz, azonban nem voltak képesek megnyugodni, sokkal inkább további dühvel, ellenállással reagáltak. Folyamatos anyai viselkedés áll a háttérben a kialakult csecsemő-gondozó kötődési mintázatában. Ennek az attitűdnek a kulcs tényezője a *szenzitív/inszenzitív* gondoskodás. A bizonytalan-elkerülő csecsemők anyai viselkedésében nem figyelhető meg érzékenység a gyermeke általi jelzések felé, nem megfelelő időben, és nem a

megfelelő módon ad válaszreakciót ezekre az igényekre. Ennek a bizonytalan, kiszámíthatatlan gondoskodásnak a következménye, hogy a gyermekben kialakul egy ambivalens jellegű gondozóhoz való viszonyulás, hiszen felismeri, hogy jelzéseire (sírás) nem reagálnak, igényeit nem ismerik fel/elutasítják, ezen túl nem nyújt számára biztonságos érzelmi kapcsolatot az anyai kontaktus. Ennek hatására a gyermek megtanulja, hogy negatív érzelmeivel az anyai megnyugvás hiányában saját magának kell megküzdeni. (Tóth, 2020) A biztonságosan kötődő csecsemőknél evidens, hogy az édesanya szenzitív gondoskodása figyelhető meg. A kettő szélsőséges eset közé sorolnám azt a típust, melynél a gondozó kiszámíthatatlan attitűdöt produkál. A bizonytalan-rezisztens módon kötődő gyermek anyja hol reagál a gyermek jelzéseire, hol pedig figyelmetlenül hagyja őket. Ennek oka, hogy a gyermek a fentebb leírt módon hangosabban próbálja jelzéseit az anyja tudtára adni. Véleményem szerint mindkét negatív kötődési mintázat súlyos, azonban a kettő más-más reakciót vált ki a gyermekből, s érdekes elmélkedni ennek okáról. Véleményem szerint az a gyermek, melynek anyja folyamatosan elutasítja, figyelmen kívül hagyja szükségleteit, már a gyermek felől egy kötődésről lemondott stádiumot mutat, hiszen nem zaklatja fel a szeparáció, s nem keresi a közelségét. Ennek oka lehet az, hogy a gyermek önvédelmi mechanizmussal reagál, ezzel elkerülve a további elutasítást. Ezzel ellentétben úgy vélem, hogy az a gyermek, akinek még esetekben ki vannak elégítve igényei, még egy „küzdő” állapotot képvisel, s fokozott mozgással, s hangadással igyekszik elérni gondozója figyelmét. Feltételezem, hogy a bántalmazott gyermekek hasonló elven történő vizsgálatakor is más-más reakciók lépnének fel. Ha a gyermek bármit tesz, folyamatosan erőszak a szülőtől érkező reakció, hasonlóan „lemond” arról, hogy képes elérni a szülő szeretetét, elismerését. Emellett ha a szülő által folytatott erőszak kizárólag büntetésként van jelen, s akad olyan alkalom, mikor a gyermek cselekedetére pozitív választ ad, véleményem szerint görcsösen igyekszik kitapasztalni, hogy milyen viselkedési formával érheti el a szülő szeretetét. (Szabó, 2021.)

I.7. A gyermekbántalmazás típusai

I.7.1. Fizikai bántalmazás

„szándékosan vagy gondatlanul elkövetett erőszak, amely a gyermeknek fizikai sérülést, maradandó károsodást okoz, vagy a halálához vezet.” (Répássy & Németh 2020). Ez a bántalmazói magatartás a konfliktusok rossz „eszközzel” történő megközelítése. Az abúzusban elszenvedő

gyermek tünetei, sérülései teljes mértékben eltérnek a baleset okozta fellelhető testi következményektől. Az abúzust elkövető gondozó által használt viselkedési forma gyakran magába foglalja a verést, ütést, csipkedést, pofont, égetést, vágást, fojtogatást, a szabadsága korlátozását pl: láncsal, kötéllel. A gyermeket bármi nemű szer használatra, fogasztásra való rákényszerítést. (pl: méreg, alkohol, drogok). Gyakori, hogy a bántalmazást követően több csont térese is jelen van, illetve a bordatörés az egy év alatti gyermekeknél a csecsemő nagy erővel történő megragadása okán történik. Speciális bántalmazási forma az úgynevezett Münchausen by proxy szindróma, mely során a pszichés zavarokkal küzdő gondozó szándékosan tesz kárt gyermeke egészségében például helytelen, mértéktelen gyógyszeradagolással. Továbbá súlyos, nehezen diagnosztizálható gyermek ellen elkövetett erőszak formája, a megrázott gyermek szindróma. A csecsemő erőteljes rázásával a központi idegrendszer, nyaki-gerinci sérülése következik. (Dr. Árki, Dr. Scheiber & Dr. Kovács). A bántalmazás eredménye szerint megkülönböztetünk három típust: „*A halálos eredményre vezetőt, súlyos testi sérülést vagy maradandó károsodást, illetve a könnyebb sérülést okozó bántalmazást.*” (Gyurkó, 2009: 338.)

I.7.2. Érzelmi bántalmazás

Rendszeresen vagy visszatérően tanúsított magatartás, amelynek hatására a gyerek tartósan *értéktelennek, csökkent értékűnek, szerethetetlennek érzi magát, torzul az énképe és az önértékelése* (Gyurkó, 2009: 339.) Ez magába foglalja a nem megfelelő bánásmódot, az irreális elvárásokat, a gyermek félelemben tartását, folyamatos fenyegetését és megalázását, elítélését alapvető vágyainak, szükségleteinek kifejezéséért. Ide sorolható továbbá az elutasító gondozói attitűd, illetve a gyermeket kiszolgáltatott helyzetbe kényszerítő szülő, továbbá annak elvárása, hogy a gyermek saját igényei, szükségletei elé a környezete elvárásait helyezze. Az érzelmi bántalmazás formái alapján négy csoportot különíthetünk el: A verbális bántalmazást, mely magába foglalja a gyermek megalázását, kritizálását, meggyanúsítását. Beszélhetünk izolációról is, mely lényegében a gyermek korlátozását jelenti az általa preferált személyek eltiltásával. A megfélemlítés a gyermek folyamatos félelemben tartása súlyos következmények felsorakoztatásával (fizikai erőszak,). Illetve a gyermek megbüntetése egészséges viselkedési formák okán (pl: mosolygás, hangadás, játék). Továbbá szintén az érzelmi bántalmazás témakörébe sorolható az is, ha nem közvetlen irányul a gyermek felé, hanem indirekt módon, például egy általa preferált játék, személyes tárgy roncsolása, megsemmisítése, vagy háziállat kínzása, megölése. Súlyos forma, ha a gyermek, szem

és/vagy fül tanúja a családon belüli erőszaknak, ugyan nem ő az áldozat, a háttérből van jelen, azonban magas szintű frusztrációt, büntudatot okozhat számára. (Babity, 2013)

I.7.3. Szexuális bántalmazás

Ezen témába sorolható a szexuális aktus elkövetése gyermekkel, továbbá a kényszerítés általi elkövetés. Ezen felül bármi nemű szexuális, pornográf viselkedés a gyermekkel, illetve a gyermek jelenlétében. (szexuális töltetű tartalom nézegetése, gyermek csábítása, magamutogatás, intim testrészek simogatása, fogdosása). A szexuális erőszak formáit megkülönböztethetjük aszerint, hogy az abúzus során létre jött-e közvetlen szexuális töltetű érintkezés az elkövető, és az áldozat között. Gyakran kezdetben a bántalmazó kevésbé direkt módon közeledik a gyermekhez, ilyen formája az erőszaknak például: a gyermek lesése, maszturbálásra kényszerítése, a magamutogatás, továbbá a gyermek kitétele pornográf újság, tartalom elé (Babity, 2005). Súlyosabb formája, ha a gyermek és bántalmazó között közvetlen szexuális töltetű fizikai kontaktus jön létre. Ennek formái: genitáliák simogatása, genitális közösülés, orális vagy anális közösülés, csókolózás, gyermeken történő eszközök használata, pornográfia. Az elkövető és az áldozat kapcsolatát vizsgálva: A gyermekek az esetek 85%-ában ismerték az erőszaktevőt (Babity, 2005), lány áldozatok esetében az elkövető leggyakrabban nevelőapa, testvér, unokatestvér, alapvetően gyakori esetben családtag, míg a fiúk által elkövetett erőszak bántalmazója sokkal inkább ismerős, pl: a gondozó barátja, ismerőse, szomszéd (Babity, 2005).

I.7.4. Elhanyagolás

Az alábbi fogalom alatt értünk olyan gondozói magatartást, mely mulasztással, gondatlansággal lassítja, gátolja a gyermek egészséges pszichológiai és/vagy testi fejlődését. (Herczog, M. & Kovács, Zs. 2004.) Csak úgy, mint az erőszak, az elhanyagolás is megjelenhet fizikai és/vagy lelki formában. A gyermek fizikai elhanyagolásáról beszélünk, ha nem kapja meg az egészséges testi fejlődéséhez, növekedéshez szükséges jogait. Ennek oka lehet, hogy a gondozónak anyagi helyzetéből/egészségügyi állapotából kifolyólag nem áll módjában megfelelő módon ellátni gyermekét. Ezen felül az elhanyagolás oka lehet, ha a szülő nem figyel kellő képpen gyermeke szükségleteire, sok esetben hanyag, érdektelen. A gyermek elhanyagolására leggyakrabban házi

orvosi látogatás során derülhet fény, ugyanis szemmel látható nyom lehet: A gyermek öltözete koszos, lyukas, súlya gyakran visszamaradott. A gondozó figyelem hiányából, gyermeke felé mutatott érdektelenségből adódhatnak továbbá háztartási balesetek, melyek hosszan fennálló egészségügyi károsodást, súlyos esetben halált okozhatnak. Ilyen eset továbbá, ha a szülő elmulasztja a gyermeknek szükséges orvosi kezeléseket, vizsgálatokat, kötelező védőoltásokat. Összességében a gyermek akkor van kitéve a fizikai elhanyagolás formájának, ha nem részesül a fejlődéséhez megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékban, ha higiénája, vagy ruházata nem megfelelő, nem részesül kellőképpen orvosi ellátásban, nincs biztosítva számára a szükséges oktatás, vagy pedig környezete, otthona nem biztonságos. (Herczog, & Kovács. 2004) A gyermekvédelmi törvény kimondja azonban, hogy kizárólag az anyagi helyzet miatt fennálló veszélyeztetettség okán a gyermeket nem szabad a családjából kiemelni. (1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról.) Lelki elhanyagolásról pedig akkor beszélünk, ha a szülő nem biztosítja gyermek számára a szeretetteljes légkört. Gyermekeinek érzelmi kötődését visszautasítja. A fizikai elhanyagolással szemben ez nem függ anyagi, társadalmi helyzettől. Míg testi elhanyagoltság inkább szegényebb anyagi körülmények között valósul meg, az érzelmi a felgyorsult, rohanó világ révén magasabb státuszú családoknál is gyakori. Ennek oka, hogy a szülők leterheltek, a család gazdasági funkciója háttérbe szorítja a harmonikus kapcsolatok fenntartását. Az érzelmi elhanyagolás nem tévesztendő össze a lelki bántalmazással, a különbség az, hogy az előbbi egy passzív, visszautasító magatartásról ad mintát (Szabó, 2021.).

II. Módszerek

2.1.Stratégia és módszerek

Szekunder kutatás által felmérem a hazai gyermekek jogairól alkotott tudását. Ezt segíti az elmúlt években mért statisztika az UNICEF kutatása által. Az itt kinyert eredményeket részletezem a szakirodalmi áttekintésben. Dokumentumelemzésem a jelenlegi- a témában Magyarországon elérhető gyermekkönyvek feltérképezésére, elemzésére irányul. Ezt követi az innovatív jellegű kutatás, mely során megalkotom a gyermekkönyvet. Az eredményem lesz maga az elkészült mű, melyet szűk körben céloim kipróbálni, s kvalitatív adatokat gyűjteni a hatások vizsgálata által. A kutatás és fejlesztés folyamata

2.2.A kutatás és fejlesztés folyamata

A kezdeti „brain-storming” szakasznak elengedhetetlen része volt a könyv koncepciójának, felépítésének általános meghatározása, továbbá az eszköz célja, várt hatásainak megfogalmazása. Az alkotáshoz szükséges háttértudás az ENSZ által kiadott Gyermekjogi Egyezmény, mely során meg kellett ismernem a gyermekek törvény által leírt jogaikat. Ezek alapvetően három alappillére épülnek, a gyermek- ellátására, védelmére, a gyermek részvételére, továbbá a gondoskodására. Ezek biztosítása elsődlegesen a szülő és az állam feladata, azonban a gyermekvédelmi törvény magába foglalja a további gyermek oktatása, nevelése, ellátása kapcsán fellépő személyek felelősségét is. Ahhoz, hogy a jogok ismeretében a könyv koncepcióját, felépítését megtervezzem, elengedhetetlen a dokumentumelemzés, a kutatandó terület „gap”-jének megtalálása céljából. A téma konkrét megjelölését, a bemutatni kívánt jogok letisztázását követően kezdődött a kutatás alkotói része. Ennek folyamatát részletesen leírom az eredmények fejezetben.

III. Eredmények

A dolgozat bevezető fejezetében feltett kérdésekre sikeresen választ kaptam. Az első kérdésem válaszául írnám le, hogy alapvetően a szülők/pedagógusok a civil szervezetek projektjei, illetve kiadványai segítségével tájékoztathatják a gyermekeket a jogaikról.

3.1. Dokumentumelemzés

Az eredményes és hiánypótló munka elkészítéséhez fontos megvizsgálnom, hogy milyen meglévő kiadvány, kötet érhető el a gyermekek számára jogaik megismerése céljából. Munkámat nagyban inspirálták a 2003-ban alakult Csimota kiadó kortárs szerzők és illusztrátorok által alkotott gyermekirodalmi művek. Mind tartalmilag, mind vizuálisan egyediek, humorosak, a gyermekek életkori sajátosságaihoz mértén készültek. Véleményem szerint a gyermekjogokról s egyéb, a társadalmat, bolygónkat érintő problémákról, a „nehéz” témákról mai napig ritkán esik szó, azonban az első meghatározó, komoly kezdeményezést a Csimota kiadó toleranciasorozata nyújtotta számunkra. A könyvek feloldanak fontos, gyermekeket foglalkoztató problémákat. Fókuszban van a másság elfogadása, a belső értékek felismerése, illetve bemutatja a szociális, társadalmi különbségeket, emberi, kulturális különbözőséget, vallást, kirekesztést. Emellett feldolgozza a gyász, az elmúlás témakörét is. Összességében egy új irányt mutat a gyermekirodalomban, melynek alapja a gyermek saját érzéseinek felismerése, elfogadása, fő célja az érzékenyítés. Tapasztalataim alapján a téma relevanciája vitathatatlan, hiszen a felgyorsult világ, a digitális társadalom elidegenedéshez vezethet a társadalmunkban, mely kapcsán az érzelmek fontossága, azok megértése egyre csekélyebbé válhat.

A toleranciasorozat véleményem szerint jellemformáló. Egy olyan szellemiséget, irányt mutat a gyermeknek, mely pozitív hatással van az egymáshoz és önmagunkhoz való viszonyulásunkhoz. A dokumentumelemzés során azokat a könyveket vizsgálom, melyek szintén a gyermekjogok témáját dolgozzák fel, mutatják be. A kiadónak, mint már említettem is fontos témaköre a gyermekek jogainak bemutatása. Kezdeném a leginkább ismeretterjesztő céllal íródott kiadvánnyal, mely komplexen magába foglalja az ENSZ által meghatározott jogokat.

Csányi Dóra, Pőcz Borbála: Jogod van!

A sajátos nevelési igényű gyermekek jogairól szóló ENSZ egyezmény 8-10 éves gyermekeknek szóló feldolgozása. Kifejezetten az SNI-s személyek gördülékenyebb boldogulása kapcsán nyújt részletes információt. A törvények, jogszabályok fókuszban vannak. Számos szakszó, kifejezés elhangzik: diszkrimináció, Braille-írás, akadálymentesség, igazságszolgáltatás-melyekkel a gyermek szókinccse gazdagodhat. Fontos továbbá, hogy ismerteti ugyan ezeket a jogokat, azonban nem érzem, hogy kellőképpen kibontaná. Értem ezalatt azt, hogy leírja ugyan, hogy jogod van ahhoz, hogy ne kínozzanak, s erőszakos cselekedetnek áldozata ne legyél, azonban azt, hogy ez mit is jelent, hol kezdődik meddig tart- azt a tartalmat már a szülőre bízva. Véleményem szerint a kötet példákkal alátámasztva könnyebben befogadható lenne a célcsoportnak. Abszolút szövegközpontú a könyv, az illusztráció egyszerű, vonalrajz, azonban a színei élénkek, figyelemfelkeltők.

Boldizsár Ildikó: Az elveszett madártoll

Érzékenyítő könyvként kategorizálnám. A fentebb elemzett könyvvel ellentétben véleményem szerint ez a könyv kevésbé értetni, sokkal inkább éreztetni szeretné a gyermekjogokat. A gyermekeket érintő mindennapi helyzetek segítségével mutatja be azokat, melyek megilletik a gyermeket, melyben dönthet. Emellett megtalálható benne olyan mese is, mely a szociális különbségekre hívja fel a figyelmet. Boldizsár Ildikó fantasztikus metaforái segítik az empátia, tolerancia kialakulását. Meséken keresztül mutatja be azt, hogy vannak dolgok, melyekről dönthetnek a gyerekek, azonban vannak olyanok, melyekről még nem képesek felelősségteljes döntést hozni, s ezért azt a szülők/gondviselők teszik meg. Központi témái továbbá a szociális különbségek, a kirekesztés, a belső értékek felismerése, a másság elfogadása. A mesék karakterei legjellemzőbben állatok, azonban néhol gyerekek, néhol pedig tárgyakat, játékokat kelt életre, s ruház fel személyiséggel az író. Véleményem szerint ez a könyv stílusában sokkal inkább azt képviseli, mely a gyermekek számára befogadható, élvezetes. Nagy hangsúlya van a képi ábrázolásnak, a vizuális nevelésnek, hiszen egész oldalas illusztrációkkal találkozhatunk.

Kertész Erzsi: Nem mese

Az elemzést egy speciálisabb könyvvel folytatnám, hiszen nem általánosságban a gyermekjogokról szól, annak egy részét dolgozza fel: A gyermekjogi Egyezmény három alappillére épül: A gondoskodás-ellátás, a védelem, és a részvétel jogaira. A könyv kifejezetten a részvétel fontosságát dolgozza fel, mely során a gyermek részt vehet őt érintő kérdések meghozatalában, illetve

megnyilvánulhat, kifejezheti érzéseit, gondolatait. A humor telített mű ennek a bizonyos megnyilvánulásnak a sokszínűségét mutatja be. Értem ezt a szó szoros értelmében is, ugyanis az összes, az író által felsorolt elutasítás fajta más színnel van kijelölve. Többek között ezért is nagyon kreatívnak gondolom a kivitelezést. A könyv mondanivalója, a benne rejlő érték természetesen az, hogy a gyermekek felismerjék, hogy mondhatnak nemet. Olyan szituációkat olvashatunk benne, melyek a gyermek mindennapjaiban gyakori. Például. Szeretne-e a játszani a társával, kíván-e megenni egy süteményt. Fontos, hogy a gyermekek tudatosítsák, hogy ezekben a döntésekben szabadságuk van, és mondhatnak nemet. Ugyan a gyermekjogoknak „csak” egy bizonyos részét érinti, azonban ezt a könyvet is hiánypótlónak tartom.

Paulik Móni: Szabad a nem

A gyermek részvételének témájánál maradva hasonló kérdésekre keresi a tolerancia sorozat részeként ismert „szabad a nem” című könyv, mint Kertész Erzsébet alkotása. Mondhat-e a gyermek nemet a környezetének, akár rokonoknak, társaknak? Ha a gyermek kényelmetlenül érzi magát a nemkívánt pusztítól, öleléstől, ezt lelkiismeretfurdalás nélkül jelezheti. A könyv segíti a gyermeket annak megértésében, hogy a saját teste felett ő irányít, joga van hozzá. Szegedi Katalin kelti életre a legkisebbnek is ajánlott gyermekjogi könyvet. Ez az alkotás az előzővel ellentétben intimebb kérdéseket is boncolgat, például az érintést, megérinthet-e egy idegen?

Szegedi Katalin: Lenka, Palkó

Alapvetően két könyvről beszélhetünk, az egyik főhőse Lenka, a másiké Palkó. A két gyermek története összefügg, hiszen egy nap egymásra talál a játszótéren. Mindkét karakter magányos. Lenkát kicsúfolják társai a külső jegyei alapján, s Palkó sem érzi, hogy befogadnák azt osztálytársai. Két „csodabogárról” beszélünk, Lenka rajz tehetségében emelkedik ki, Palkó legkedveltebb időtöltése pedig az olvasás. A könyvek szintén érzékenyítő céllal íródtak. Gyermekjogokat érint olyan szempontból, miszerint minden gyermek egyenlő bőrszíntől, testsúlytól, érdeklődéstől független. Szegedi Katalin manuális technikákat alkalmaz, melyben észrevehetők a törékenységek, a tökéletlenségek, a gyűrődések, a szándékos szabálytalanság. Véleményem szerint ez tökéletesen szimbolizálja az egyének individuumát.

Böszörményi Gyula: Emberke színe

Nagyon egyedi könyvről beszélünk. Az emberiség születését meséli el, mely során a teremtők (Hold anyó, apó) munkája kezdetben kisség egyhangúvá sikerült, ezért inkább több színűre alkották az embereket, hogy egy színesebb, izgalmasabb világban élhessünk. Középpontban van a másság elfogadása, a különbözőségben rejlő értékek. gyermekjogi szempontból minden gyermeknek joga van a megfelelő életszínvonalhoz, minden gyermek egyenlő bőrszíntől, nemzetiségtől függetlenül. Az illusztrációkat vizsgálva a természetességet, a természetben rejlő szépséget vélem felfedezni. Agócs Írisz stílusához hozzátartozó föld színek tudatos használatát látom festés technikával, mely tökéletes összhangot alkot a mese mondanivalójával.

A dokumentumelemzésem által arra jutottam, hogy az elmúlt 10 évben egyre közkedveltebb téma lett a kiadók, írók tekintetében, azonban még mindig kevés anyagnak gondolom ahhoz képest, hogy mennyire fontos téma. A fellelhető könyvek javarészt egy-egy aspektusát vizsgálják a gyermekjogoknak, leggyakoribbak közé tartoznak a szociális különbségek, az intézményi bullying, a hátrányos megkülönböztetés elleni védelem.

A gyermekirodalmi műveken túl a gyermekek számára elérhető forrás található különböző gyermekjogi szervezetek honlapján:

1. A Hintalovon: Ismerd meg a jogaidat!": A tartalmilag hét oldalas ismertető három fő témája a védelem, a fejlődés/gondoskodás és a részvétel. A legfelső kategória alatt gyermeknyelven tájékoztatást ad a gyermek családdhoz való jogához, az erőszak elleni védelméhez, a kihasználás/veszély elleni védelemhez, az igazságszolgáltatáshoz való jogukhoz, a megkülönböztetés tilalmának fontosságáról. A második bekezdésben leírja az élethez, egészséghez való jogot, a szociális biztonsághoz, illetve az oktatáshoz való jogot. A részvétel kategória pedig magába foglalja a gyermek véleménynyilvánításához, magánéletéhez és szabadságához való jogát. Véleményem szerint ez egy hasznos, tömör kiadvány, mely kifejezetten a gyermekeket célozza meg befogadóként. A dokumentumelemzés során leírt eredményeim hasznosnak bizonyultak a tervezés folyamatához. A gyermekjogi könyv szűk körben történő kipróbálása jelenleg folyamatban van. Az eredmények feldolgozására ezt követően kerül sor. A továbbiakban célom felmérni a szülők és pedagógusok/pedagógushallgatók véleményét a téma fontosságáról, illetve a kiadvány minőségéről, melyet kérdőív formájában szándékozok megtenni.

2. Mind az UNICEF, mint a Hintalovon oldalán megtalálható az úgynevezett „Gyermejjogi plakát”. Ezek tartalmilag szintén hasznosak, színes, képekkel ellátott infografikák.

3. UNICEF online letölthető tartalmai: Számos dokumentum készült általuk is, azonban itta legtöbb szülőknek/pedagógusoknak szól. A gyermekeknek készült tájékoztató címe a „Gyermejjogok az iskolában-mesegyűjtemény”, mely egy gyermejjogokat ismertető mesekönyv, amely kiegészül feladatokkal és alternatív óratervekkel általános iskolás gyermekek számára. A kiadványban a jogokat külön- külön egy-egy mesével ismerteti. Ezt követően találhatunk a mese tartalmához kapcsolódó kérdéseket, illetve feladatokat. Alapvetően fiktív, de magyarországon mindennaposan is jelen lévő iskolai helyzeteket ír le. Véleményem szerint ez az eszköz hasonlít elgondolása és célja tekintetében az általam készített könyvhöz. Különbösként írnám le, hogy én jobban hajlottam a vizuális élmény nyújtására, és viaszorítottam a szöveg tartalmát, a fentebb említett kiadvány szerzője pedig egyszerűbb ábrázolást használt, ugyanakkor összefüggő, tartalmilag hosszabb kerettörténeteket.

A második kérdésem a kortárs gyermekirodalmi kiadványok tartalmát célozta meg. Elméleti kutatásom által arra jutottam, hogy az elmúlt 10 évben egyre közkedveltebb téma lett a kiadók, írók tekintetében, azonban még mindig kevés anyagnak gondolom ahhoz képest, hogy mennyire fontos téma. A fellelhető könyvek javarészt egy-egy aspektusát vizsgálják a gyermejjogoknak, leggyakoribbak közé tartoznak a szociális különbségek, az intézményi bullying, a hátrányos megkülönböztetés elleni védelem.

3.2.A gyermejjogi mesekönyv megalkotása

Az alkotási folyamatot a könyv tekintetében kettő fázisra szükséges bontanom, az illusztrációk elkészítésére, továbbá a kerettörténet, ismeret átadására, a szövegezésre. A jogokat áttekintve könnyebben fogalmaztam meg magamban a problémákat, jelenségeket vizuálisan, mint verbálisan. Ebből kifolyólag az alkotómunka első fázisa a vázlatok elkészítése, ide értve a karakterábrázolásokat, a megfelelő szín, stílusvilág megkeresését, és mindenekelőtt természetesen a technika kiválasztását.

Az illusztrációk elkészítéséhez manuális/digitális eljárások állnak rendelkezésemre. Az elsőhöz említve gyakori eszközhasználat az akril, akvarellfesték, illetve a mix média (különböző anyagok és technikák összekapcsolása). Digitális rajzok elkészítését nagyban segíti a digitális rajzpad, mellyel folyamatosabban dolgozhatunk az Adobe grafikai programokon.

A technika kiválasztásánál számításba kellett vennem bizonyos eljárások időigényét, költségét, komplexitását. Személy szerint kifejezetten preferálom a manuális alkotófolyamatokat, a különböző anyagok összefonódását. Ennek hátrányaként tartottam számon azonban, hogy a kézi képek tökéletlensége okán számos digitális utómunkára lenne szükség az alkotás folyamán. A költségeket számolva is a Photoshop-ban történő képalkotás tűnt optimálisabbnak (meglévő programok, digitális eszközök, rajzpad). Emellett nem szerettem volna elengedni az akár kréta, akár akvarell megjelenését a könyvemben. A stílus kiformálása kapcsán igyekeztem a programon belüli ecsetek sokszínűségével reflektálni a manuális technikákra.

Miután konkretizáltam a bemutatni kívánt gyermekjogokat, illetve kiválasztottam a technikát, a következő lépés maga a kreatív munka kezdete, a jogok képi ábrázolásának megalkotása. Módszertanilag úgy éreztem helyesnek, hogy a könyv a fokozatosság elvére épüljön: kezdetben a gyermekek számára könnyebben értelmezhető, megfoghatóbb, és érzelmileg kevésbé megterhelő jogokat mutatom be. Fontos megjegyezni, hogy attól függetlenül, hogy nem párhuzamosan született meg a képi és a verbális anyag, hanem egymást követően, elengedhetetlen volt egy kezdetleges vázlatot készítenem a szövegezésről, a tartalom vázlatáról, hiszen azok segítettek az illusztrálást. Azonban a kettő fázis egymásra kölcsönösen hatott-hasonlóképpen befolyásolta egy vizuális, képi megjelenítés ötlete magát a szöveg tartalmát. Ezen jogok azáltal, hogy törvényi rendelkezések, szaknyelven íródtak, melyek ebben a formában a gyermektől idegenek, nehezen érthető írások. Fontos, hogy gyermeknyelven fogalmazzam meg a jogokat, olyan illusztrációkkal kiegészítve, melyek hatnak a gyermek érzelmi, szociális fejlődésére, alakítsák a művészeti érzékenységet, az az iránti fogékonyságok, és az esztétikai érzéket. Törekszek arra, hogy úgy mutassam be a tartalmat, hogy egy gyermek életében is nap, mint nap meglévő jelenséget, problémát vizsgáljak, ahol az ő joga teljesül/sérül. A saját előzetes tapasztalat miatt közelebb hozza őt a témához, kialakul egy kezdeti motiváció, mely segíthet elmélyíteni a kognitív és érzelmi hatásokat.

A következőkben bemutatom a könyvem tartalmi felépítését. A legelső gondolat a 'jog' szónak a tisztázása, illetve az, hogy miért is fontosak. Ezt követi a megkülönböztetés tilalma, melynek lényege az egyenlő bánásmódhoz való jog. Egyik gyermek sem ér többet a másiknál. Tilos a vallási, faji megkülönböztetés. Minden gyermek egyenlő bőrszíntől, nemzetiségtől, vallástól, szociális

helyzettől függetlenül. Éppen ezért ezek a jogok minden gyermekre egyenértékűen érvényesek (1. ábra).

1. ábra: „Mese a jogaidról”- 1.-2. oldal, Szabó, 2024.

A könyvben egy kisgyermek mesél az olvasónak a gyermekjogokról, melyeket példákkal és személyes tapasztalatokkal támaszt alá. Ezt egyrészt azért éreztem fontosnak, hogy a befogadó érezze, hogy mással is megtörténhetnek ilyen jellegű dolgok, más is kerül nehéz helyzetbe. A fontos az, hogy merjük elmondani. Másik oka annak, hogy egy gyermek szemszögéből írok, az az érdeklődés felkeltése, a személyes kötődés. Bemutatom a gyermek megfelelő életszínvonalhoz való jogát, melyet szintén olyan példákkal támasztok alá, melyekkel ő nap, mint nap találkozik. Ilyen például az intézménybe való elindulás éhesen. Minden gyermeknek joga van ahhoz, hogy megkapja a megfelelő mennyiségű és minőségű táplálékot, ez elengedhetetlen az egészséges testi, lelki fejlődéshez. A megfelelő színvonal biztosítása azonban ebben nem merül ki. Ha a gyermek

nem kapja meg a számára megfelelő gondoskodást, ellátás, ez a joga sérül. Ilyen például az öltöztetés, ruháztatás témája is. A gyermeknek joga van az időjárásnak megfelelő öltözethez. Ezeket illusztrálom: az étkezést és az öltözést. Az egyenlőség ábrázolására egy libikóka motívumot választottam, melynek két ágát eltérő nemű, bőrszínű gyermekek állnak, az mégsem billen egyik irányba sem. A gyermek megfelelő egészségügyi ellátáshoz való jogát egy beteg kislánnyal ábrázoltam. Joga van kipihenni a betegségét a megfelelő tárgyi feltételek, és gyógyszerek megléte mellett. Itt fontosnak éreztem megemlíteni, hogy a világon számtalan gyermek van, akik nem jutnak megfelelő ellátáshoz (2. ábra)

2. ábra: „Mese a jogaidról”- 7.-8. oldal, Szabó, 2024.

Minden gyermeket megillet továbbá a lehetőség a szabadidőhöz, kultúrához és ami a legfontosabb tevékenység számára: a játékhoz. Ennek oka, hogy a spontán tapasztalás útján fejlődik, illetve sajátít el szociális készségeket. A gondolkodási funkciókra is pozitív hatással van, kompenzációs funkcióval (szerepjátékok) pedig kifejezetten stresszoldó. Itt egy olyan gyermeket ábrázoltam, aki

éppen alkotó tevékenységet folytat. Azért döntöttem emellett, mert egy lehetőség a gyermek számára az önkifejezésre, ami a személyiségük fejlődése és az érzelmi érésük szempontjából meghatározó. Ezen felül a művészeti tevékenység szoros összefüggésben van a kultúrával. A gyermek szüleinek gondviselőjének minden esetben úgy kell döntést hoznia, hogy a gyermek érdekét veszi figyelembe. Ez a gyermek legfőbb érdekének joga. Ennél fontosnak éreztem tudatni a gyermekekkel, hogy ők korukból kifolyólag még nem minden esetben képesek eldönteni hogy nekik mi a jó, mire van szükségük. Ezekben még a felnőttek döntenek helyettük, de a vélemény nyilvánítás szabadságának jogával elmondhatják gondolataikat. A gyermek legfőbb érdeke az, ami hosszútávon az egészséges fejlődését leginkább támogatja. A könyv ezen részénél kezdek komolyabb témákat feszegetni. Úgy érzem bevezettem, ráhangoltam az olvasót a témára. Az erőszak formáival folytatom. A gyermeket tilos fizikai/érzelmi bántalmazásban részesíteni. Ez magába foglalja a testi fenytés minden fajtáját, a szóbeli, verbális erőszakot. A színvilág ennél az illusztrációnál megtöri az eddigi harmonikus, lágy vizuális élményt, s fokozom a leírtak fontosságát a meghatározó fekete szín használatával (4.ábra).

Jagod van ahhoz is, hogy biztonságban érezd magad,
vigyázzanak rád. Senkinek sem szabad téged fenyegetni,
vagy megútni. Nem csak téged nem bánthatnak, hanem
azt sem, akit szeretsz. A kedvenc alvójátékodat sem.

3. ábra: „Mese a jogaidról”- 13.-14. oldal, Szabó, 2024.

A szexuális kizsákmányolás, abúzus elleni védelem jogát az érintés érzékenységevel hoztam párhuzamba. Nagyon nehéz, talán nem is lehet behatárolni, hogy hol kezdődik az a kéretlen érintés, ami a gyermek számára a magánszféra megsértése. Fontos tisztázni, hogy ő rendelkezik a testével, ezáltal senki nem pusztíthatja meg, ölelheti, érintheti bármilyen módon, ha ő nem akarja. Természetesen ő (korosztálytól függően) még nem képes felfogni, hogy mi történik vele pontosan egy szexuális abúzus folyamán. Sok esetben abban a tudatban van a gyermek, mint áldozat, hogy ezt vele megtehetik, hiszen a felnőttek mindent megtehetnek. Ezt a tévhitet célozom megtörni, s ezért hangsúlyozom, hogy ha olyat tapasztal, ami számára kellemetlen, akkor merjen róla beszélni. A következőkben áttérek a magánélethez való joghoz. A naplővezetéssel támasztottam alá ennek a fontosságát. Mindannyiunknak van magánszférája, amit mások nem sérthetnek meg, nem léphetnek át, ezáltal a gyermekeknek is. Tiszteletben kell tartanunk a határokat, melyeket ők megszabnak. Ezáltal nem olvashatja el a felnőtt sem a levelezését, sem a naplóját. Nem szabad kihallgatni, megfigyelni, ez egyébként szoros összefüggésben van a személyazonosságának megőrzése kapcsán is. A gyermeknek joga van ahhoz, hogy kapcsolatban legyen a szüleivel. A szülő és gyermek szétválasztása csak és kizárólag akkor történhet meg, ha a szülő olyan mértékben képtelen gondoskodni gyermekéről, hogy az káros hatással van a fejlődésére. Nagyon fontos, hogy ha a szociális helyzet okozta a megfelelő ellátás hiányát, akkor az államnak kötelessége anyagi javakkal segíteni a családot, ez még nem elegendő ahhoz, hogy kiemeljék a gyermeket. Ha a szülő attitűdje bántalmazó, a gyermeket elhanyagolja, nem beszámítható, sok esetben függőséggel küzd (kábitószeres használata, alkohol) akkor elengedhetetlen a gyermek kiemelése a családi környezetből. A könyvemben azonban nem ezzel magyaráztam a gyermek jogát, hanem a szülők válásával és a gyermekről való közös gondoskodással. Bármely szülő kérvényezheti a gyermek felügyeletének jogát, s a gyermek akaratát is figyelembe kell venni. A gyermek aktív elszenvetője a válásnak, semmilyen esetben sem lehet eszköz esetlegesen a szülők közötti bosszúhoz, konfliktusokhoz. A következő a gyermek véleményének, szólás – és gondolatszabadságának joga. Nem véletlen következik a fentebb említett után. A szülőknek kötelességük meghallgatni a gyermeket és a döntés során figyelembe venni azt, amit szeretnének, természetesen annak függvényében, hogy mi szolgálja a gyermek érdekét. Minden gyermeknek joga van megtartani a saját kultúráját, vallását. Ennek pozitív kimenetele az integráció, mely során az egyén saját kultúrája megtartásával sikeresen beilleszkedik egy másikba Ennek feltétele a két kultúra,

szokásrendszer egymás közötti kölcsönös tisztelete. Ezáltal nem gyakorolhatom a kultúrám, szokásrendszerem azon elemeit, amelyek szembe mennek annak a kultúrának a normáival, melybe érkeztem. Valamilyen szintű alkalmazkodás elkerülhetetlen, azonban senki sem tilthatja, korlátozhatja a gyermekek saját vallásuknak, kultúrájuknak gyakorlását. Az oktatás céljával folytattam. Az edukációnak minden esetben közvetítenie kell a társadalmi normákat, az erkölcsöt. Az oktatási/nevelési intézményekben a gyermeknek nem csak a lexikális tudása bővül, de a személyiségfejlődése, és a saját határainak, erkölcsének alakulása is fókuszban van. Ezáltal hatalmas felelősség van a pedagógusokon, szülőkön, hogy milyen mintát mutatnak a gyermeknek. Itt az adományozást, az önzetlenséget ábrázoltam, mellyel a gyermek érzelmi, erkölcsi nevelése kerül előtérbe az empátia által. Véleményem szerint akkor jó az oktatás, ha a gyermek aki felnőtt benne, a szociális készségek és erkölcsi normák elsajátítása által képes a társadalom hasznos tagjává válni, s kellőképpen toleráns, alkalmazkodó a konfliktus mentes együttélés célja okán. Továbbá úgy gondolom, az oktatás semmiképpen nem öncélú akkor, ha a gyermek számára olyan tudást kíván átadni, mely információkra szüksége van ahhoz, hogy képes legyen megoldani a mindennapi élet problémáit. A könyv borítójának hátlapján igyekeztem összefoglalni a gyermekjogok témájának aktualitását, fontosságát. A könyvet kiegészíti egy érzelmi kártyacsomag, mely stílusa által egységes a kiadvánnyal, azonban a kettő egymástól függetlenül is működik. Az ok, amiért mégis fontosnak éreztem elkészíteni, az egyrészt az, hogy egyre több a BTMN-es, SN-s, szenzoros integráció zavaros gyermek, akiknek sok esetben nehéz a saját érzéseik felismerése, a kudarcélmény, a bánat feldolgozása, az öröm, izgatottság kifejezése. Ez a kártya egy segítség a saját és társaink érzéseinek felismerésére (szociális készségek fejlesztése). Természetesen szoros összefüggésben van a gyermekjogok témájával, hiszen ha a gyermek megtanulja, hogy bármi, amit érez, helytálló, és nem elhanyagolható, bátrabban lép fel saját jogainak érvényesítése céljából.

3.3.Érzelmi kártyák elkészítése

Kiegészítésként egy érzelmi kártyacsomag volt az elgondolás. Ennek fontosságát egyrészt aztért érzem, mert így több nevelési területet érint az eszköz, komplexebb a fejlesztés. A gyermekek saját és társainak érzelmeinek felismerésével/megértésével fejlődnek szociális készségeik. Véleményem szerint ez nagyon fontos a konfliktusmentes társakkal való együttéléshez. Ezen felül tágabb korosztályt foglal magába, mint a gyermekjogi könyv. A kártyákat már óvodai csoportba is bátran

használhatják a pedagógusok. Célja lehet alapvetően a könyvre való *ráhangolódás* játékos formában. Foglalkozásokon kívül a szabadjáték során (pl. memóriakártya) is hasznos lehet, illetve a mindennapok során, spontán helyzetekben. Javaslatom például, hogy a gyermekek kiválaszthatják *hogyan érkeztek meg* a csoportba, milyen érzelmi állapotban. A tervezés folyamatánál kezdetben leszűkítettem a feldolgozni kívánt érzelmeket, végül az Ekman szerinti hat alapérzelem: öröm, bánat, harag, félelem, meglepetés, undor (Bartók, 2019) egészül ki az unalommal, izgatottsággal és a nyugalommal, így 9 db kártyáról beszélhetünk.

4.Ábra, Érzelmi kártyacsomag- *Boldogság*, Szabó, 2024.

5.Ábra, Érzelmi kártyacsomag- *Mérges*, Szabó, 2024.

A kétnyelvűséget azért éreztem fontosnak, hogy bátran használják nem magyar anyanyelvű gyermekek is, hiszen vannak nemzetiségi intézmények. Ezen felül a magyar anyanyelvű gyermekeknek az új angol szavak elsajátítása is lehet közvetett célja a kártyáknak. A kártyákon át is igyekeztem közvetíteni a társadalmi sokszínűséget, a másság elfogadását, ennek okán illusztráltam több nemzetiségű és kultúrájú karaktert. A jövőben hasznosnak tartanám az érzelmek kiegészítését, illetve különböző kétnyelvű szituációs kártyák készítését is, melyek segíthetik a kétnyelvű gyerekek boldogulását.

Játékörletek: memóriajáték, rendszerezés (halmazalkotás)- pozitív, negatív, semleges érzelmek, drámajáték (járvány)- a gyermekek kifejeznek egy-egy választott érzelmet, s át kell venniük azt, amit a szembe jövő társuk fejez ki. Anyanyelvi játékok (Mi tesz téged szomorúvá? Mitől leszel boldog? stb.

IV. Összegzés

Célom volt egy olyan könyvet alkotni, mely élményszerű tudást ad a gyermekeknek. Ezt a grafika stílusával, és a képek színvilágával igyekeztem elérni.

A *kortárs gyermekjogi témában írt könyvek* vizsgálata kapcsán felmértem, hogy milyen típusú mű nem született még. A dokumentumelemzés által arra jutottam, hogy online tartalmakat leginkább a gyermekjogi szervezetek készítik, melyek teljes egészében lefedik az ENSZ által felsorolt jogokat. Ezek azonban kevésbé képi fókuszúak, sokkal inkább szövegközpontúak. Ezen felül találtam olyan anyagot is szervezetek által, melyeknél kimagasló illusztrációkat vélek felfedezni, azonban ezek videóanyagok, és sok esetben nem magyar anyanyelvűek, tehát nem magyar gyermekjogi forrás. A gyermekkönyveket vizsgálva érdekes feltárás volt számomra, hogy kevés olyan hazai kiadvány van, mely gyermeknyelven íródott, és a gyermekek világához, és életkori sajátosságához megfelelő grafikákkal van ellátva. Igyekeztem azokra a jogokra helyezni a hangsúlyt, melyekre kevesebb figyelem jutott az általam vizsgált könyvekben. Ilyen például a megfelelő életszínvonal joga, a családtól való elválasztás tilalma, a lelki, fizikai és szexuális bántalmazás.

Az *alkotási folyamatot* értékelve a könyv egyediségét a személyes hangvételében, illetve az edukációs jellegében mérem. Az eredményekhez kiszabott elgondolásaimat véleményem szerint elértem. A könyv segíti továbbá az esztétikai érzék fejlesztését, a művészet iránti fogékonyság felkeltését. Véleményem szerint a könyv megfelelő eszköz a gyermekjogok átadása céljából. Könnyen építhető projekt köré, részét képezheti drámafoglalkozásnak, rendhagyó tanórának, csoportmunkának, de önmagában is elegendő tájékoztatást ad. Az illusztrációk által igyekeztem egy olyan stílust képviselni mind a színvilágban, mind a karakterábrázolásban, mely nem hasonlít egy gyermekjogi témában készített hazai kiadványhoz sem. A szöveg megfogalmazásánál merítettem a saját gyermekkori élményeimből, hiszen úgy gondolom, ez hozzásegíti ahhoz, hogy egyedibb és életközeli legyen a mese. Ezen kívül természetesen fiktív szöveg is található benne. Azt, hogy megtaláljam a kettő közötti megfelelő arányt, az kihívást jelentett számomra.

A jövőben, mint eszközt szeretném felhasználni a gyermekek gyermekjogokról alkotott tudásának bővítése céljából. Fontosnak érzem elkészíteni a gyermekek kötelességeikről szóló kiadványt is,

illetve a téma felkeltette az érdeklődésem, elhivatottságom az érzelmi intelligencia fejlesztését segítő kártyajátékok tekintetében is.

Összességében a kitűzött céljaimat elértem. A kérdéseimre választ kaptam. Felkutattam a hazai gyermekjogi tájékoztatást nyújtó forrásokat. Elméleti kutatás által megismertem a gyermekek saját jogaikról alkotott tudásukat/véleményüket. Feltártam továbbá a magyar gyermekvédelem és gyermekjog legfrissebb rendelkezéseit, törvényeit, statisztikáit. Gyakorlati célomat elértem, a kiadvány elkészült. A továbbiakban a szülők és pedagógusok véleményét, illetve a gyermekekre mért hatásokat célozom kutatni.

V. Irodalomjegyzék

Dr. Árki, I. & Dr Scheiber, D. & Dr. Kovács, Zs. (2013.04.). A gyermekbántalmazás és elhanyagolás. OTSZonline.hu. Forrás: <https://www.antsz.hu/data/cms44879/BantaI.pdf>

Bartók, M. (2019). Érzelmi tartalmak észlelése a magyar beszédben. Budapest: ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskola. Letöltés dátuma: 2024. 02. 14. Forrás: https://real.mtak.hu/176601/1/kotet_2019_34-44.pdf

Babity, M. (2005). A gyermekbántalmazás felismerése, megelőzése, kezelése. Oktatási segédanyag. Baja: Eötvös József Főiskola.

Babity, M. (2013). A gyermekbántalmazás rizikótényezőinek vizsgálata (magas kockázatot képviselő gyermeknevelési attitűdök, a szülőkkel kapcsolatos gyermekkori emlékek és néhány lehetséges közvetítő tényező összefüggései). Doktori (Ph.D.) értekezés. Pécs: Pszichológiai Doktori Iskola

Balogh & Bárdossy-Sánta & Gyurkó & Merényi & Németh & Rácz & Varga & Vaskuti & Sebhelyi & Szekeres Gyermekjogi jelentés 2022. Letöltés dátuma: 2024. 02. 14. https://hintalovon.hu/wp-content/uploads/2023/05/Gyermekjogi_jelentes_2022.pdf

Bowlby, J. (1969). Kötődés és veszteség. London: Hogarth Kiadó.

Danis, I., Németh, T., Prónay, B., Góczán-Szabó, I. & Hédervári-Heller Éva (2020). Korai kötődés, társas kapcsolatok és lelki egészség– Legújabb fejlemények. In Tóth I., *A koragyermekkori lelki egészség támogatásának elmélete és gyakorlata- fejlődéslélektan és empirikus eredmények I.* (pp: 244-268.) Budapest: Semmelweis Egyetem Egészségügyi Közzolgálati Kar Mentálhigiéné Intézet.

Gyurkó, Sz. (2009). Gyermekbántalmazás, veszélyeztetett gyermek. In Borbíró, A. & Kerecsi, K., *A kriminálpolitika és a társadalmi bűnmegelőzés kézikönyve I.* (pp: 329-346.) Budapest: Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Kiadó.

GYVT (1997). 1997. évi XXXI. Törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. Letöltés dátuma: 2024.02.13., Forrás: Jogszabály kereső: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tvF>

Herczog, M. & Kovács, Zs. (2004). A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése. Budapest: MAVÉ Kiadó.

Hintalovon Alapítvány. Letöltés dátuma: 2023. 12. 10. Forrás: https://hintalovon.hu/tamogass-minket-adod-1-aval/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwn7mwBhCiARIsAGoxjaJWRgPNjhGl9i0nvH5uYhH5HUmGiq3d0ycU73pjyJI_9jWYqDKEfYaArSAEALw_wcB

Dr. Répássy, Á. & Dr. Németh, L. (2020.02.13.). Erőszak a családban. *Az új BTK*. Forrás: <https://ujbtk.hu/dr-repassy-arpadne-dr-nemeth-laura-eroszak-a-csaladban/>

Szabó, V. (2021). Diszfunkcionális család: A lelki és fizikai erőszak hatásai a gyermek személyiségfejlődésére, Budapest.

Terre Des Hommes- A gyerekek szolgálatában. Letöltés dátuma: 2024.01.13. Forrás: <https://www.tdh-europe.org/hu>

UNICEF- Gyermekjogok. Letöltés dátuma: 2023. 12.04. Forrás: <https://unicef.hu/gyermekjogok>

VI. Mellékletek

5.1. „Mese a jogaidról”- Gyermekkönyv

Elmeséljem neked, hogy mi az a jog?
Minden azzal kezdődik, hogy megismerd a lehetőségeidet.

A jog egy Fontos szabály, ami azért kell, hogy boldog gyermekkorod lehessen. Na de nem csak neked, hanem Sárának, Misi-nek, Hannának is, meg az összes többi gyermeknek szerte a világon.
Ahhoz, hogy egészségesen Fejlődj, Fontos, hogy ne éhesen indulj el otthonról, és az ebéded, vacsorád megfelelő mennyiségű legyen. Túl sokat sem jő enni! A nagymamám azt mondogatta, hogy maradjon még hely a hasadban. Persze nem gumicukorral kell jól laknod, hanem rostokkal meg vitaminokkal, és a táányrod Felénjő, ha zöldségek vannak.

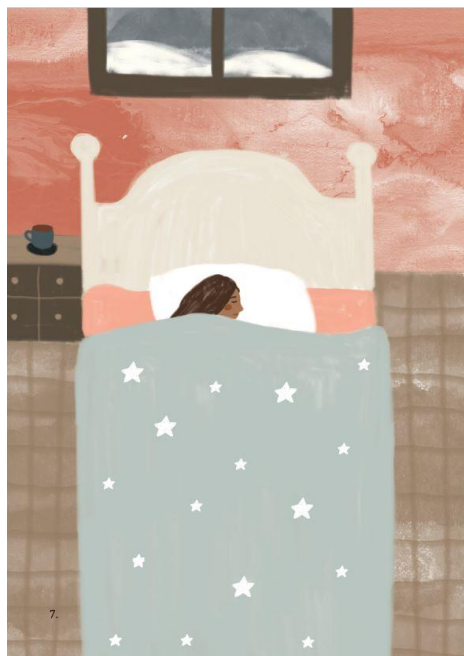
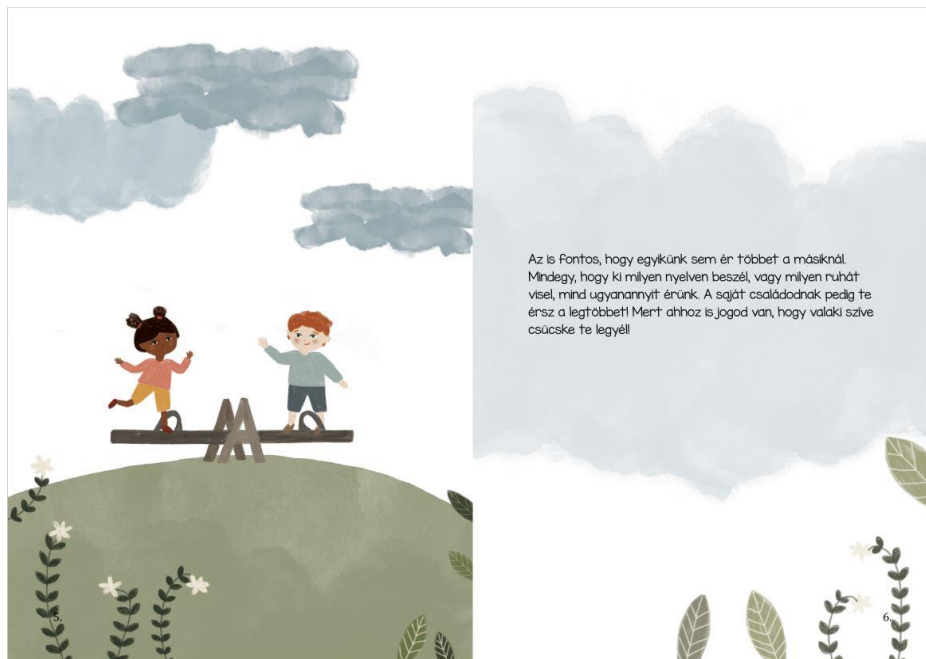
2.

Jogod van ahhoz, hogy az időjárásnak megfelelő ruhát viselj.
Télen olyat, ami megvédi a hidegtől, nyáron pedig szellőset.

4.

9.

Jogod van játszani, rajzolni, pihenni, és akasodni. A családodnak támogatnia kell abban, hogy megtaláld azt, amiben ügyes vagy. Én például a rajzolásban, de a testvérem a sakkban.

10.

11.

A szüleidnek mindig úgy kell tenni, ahogy neked a legjobb, de ez nem azt jelenti, hogy nem kell megimád a házt, vagy megenned a zöldséget; hanem, hogy a kötelességeiden kívül maradjon időd pihenni és játszani is.

12.

13.

Jagad van ahhoz is, hogy biztonságban érezd magad, vigyázzanak rád. Senkinek sem szabad téged fenyegetni, vagy megütni. Nem csak téged nem bánthatnak, hanem azt sem, akit szeretsz. A kedvenc alvósjátékidat sem.

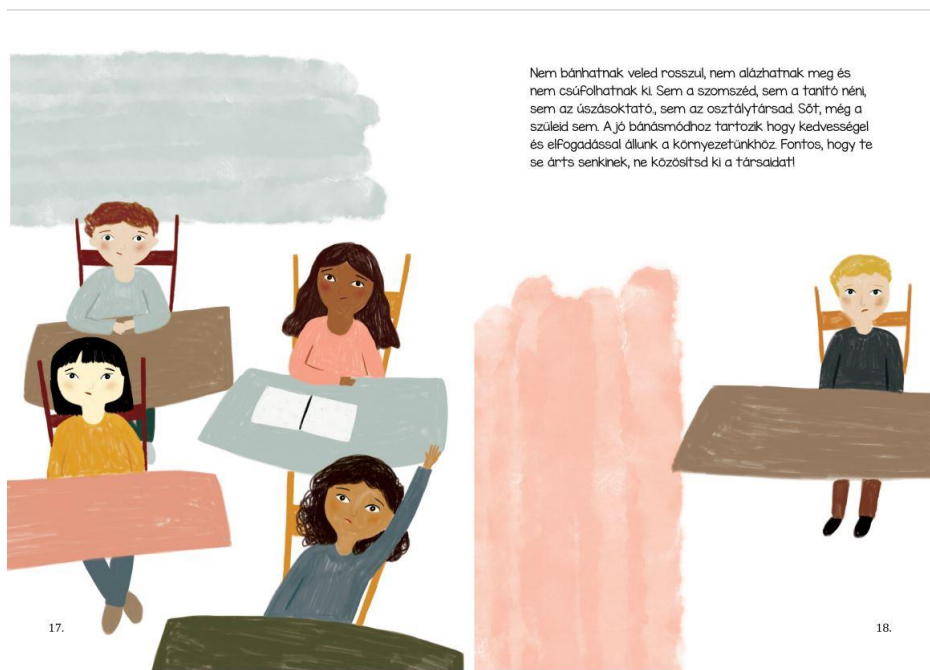
14.

15.

Senki nem érhet hozzád, ölelhet, puszilhat, vagy öltöztethet téged a beleegyezésed nélkül. Ha így történt, arról feltétlenül szőj erről valakinek, akiben megbízol.

16.

Ha a szüleid szeretetben és kellő odafigyeléssel nevelnek, akkor senki sem választhat szét titeket. A legjobb barátom szülei már nem élnek együtt, ő az anyukájával lakik, de az apukája is ugyanúgy szereti őt, így mikor hiányoznak egymásnak, mindig találkoznak. Ezt senki sem tilthatja meg nekik.

22.

Az én anyukám mindig meghallgat, és figyelembe veszi, hogy mit szeretnék, vagy mit gondolok. Ez azt jelenti, hogy jogunk van ahhoz, hogy legyen saját véleményünk, akkor is, ha ez más, mint a szüleiné. Ezen kívül elmondhatjuk az ötleteinket a társainknak és a felnőtteknek.

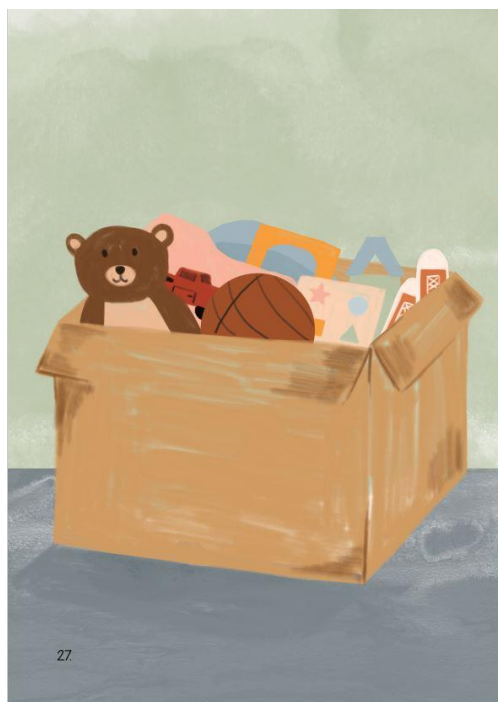
24.

25.

Minden esetben jogod van ahhoz, hogy megtartsd a saját kultúrát, és annak megfelelően viselkedj, étkezz, öltözz, ünnepej. Ezt senki nem szólhatja meg, csúfolhatja ki! Merj közeledni, barátkozni a más nemzetiségű gyerekekkel is, sokszor nekik van a legnagyobb szükségük rád.

26.

27.

Jogod van a tanúláshoz is. Ahhoz, hogy megtanítsák, hogyan éj felnőttként békességben, és mit tehatsz azért, hogy megóvd a társadatot és a környezetedet. Én már tudom, hogy milyen jó dolog adni másoknak. Sok játékkal már nem játszom, és vannak kinőtt ruhám is, ezeket el szoktuk vinni olyan gyerekeknek, akik örülnek nekik és szívesen használják.

28.

Ha egy kisgyerekről a szülei nem tudnak gondoskodni,
például nem jut neki elegendő étel vagy ruha, esetleg
bántják, vagy nem törődnek vele, akkor minden esetben az
állam, az ország feladata, hogy ő is megkapjon mindent,
ami nekem, neked és a világon minden egyes gyermeknek
járna: Az, hogy feltétlen szeretetben, elfogadásban és
biztonságban nőjön fel.

29.

5.2. Érzelmi kártyák

